

Izjava — Izvzemši ponelejek — vsak dan jutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo neredno. — Nefrankljana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vrstajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Stefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L. 7.—, pol leta L. 32.— in cel leto L. 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot., osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L. 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L. 2.—. — Mail oglasi po 20 stot. beseda, najmanj po L. 2.—. Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Centralizaciji zadružništva

Naši članki o centralizaciji zadružništva so našli mnogo odmeva in prešli smo že več člankov in mnogoštevilne dopise. Danes pričujemo zanimiv spis iz komunističnih krogov, ki se glasi:

Kmalu bo minulo leto, ko smo se na povabilo iz Trsta zbrali, da se pogovorimo o združenju naših zadrug vseh strok v enoto, ki naj bi bila centralistično urejena in imela namen, izvesti organizacijo in širiti pouk na zadružnem polju, tem prevajanjem činitelj narodnega gospodarstva. Pri tem naj bi ne gledali na politično naziranje načelstva in njenih članov. Da smo po preteku enega leta, tam, kjer smo bili pričeli, so različni vzroki.

Glavni razlog je ta, da smo živeli v negotovosti glede skrajnih mej novih pokrajin, ki naj pripadajo Italiji. Prepričani smo bili, da na — Goriskem ne izbežimo usodi, ki so nam jo skovali največji imperialisti tega sveta: Francozi in Angličani in caristična Rusija. Vedeli pa nismo, do kje bo segala meja na kranski strani, bili so celo ljudje, ki so upali in verovali v čudeže. To je bil eden izmed vzrokov mrtvilo na zadružnem polju.

Drugi vzrok je bil pa ta, da so bili ljudje, ki so sedeli v vodstvu obstoječih central, proti centralizaciji in združenju. To je veljalo posebno za Gorico. In ravno eden iz med strokovnjakov, ki so odšli v Jugoslavijo se je odločno protivil, da bi se »Gor. zveza« združila s tržaško. Pisec tega članka je sam večkrat poskušal pregovoriti gospode okoli »Goriške zveze«, da bi se združili v eno telo in se preselili v Trst. (Mogli bi pa ostati tudi v Gorici.) Naletaval je dosledno na odpor. Navajali so se mnogi protizvoki, katerih ni treba tukaj obrazloževati. Tretji vzrok je pa ta, da se na nekaterih mestih niso mogli odločiti: ali bi zagovarjali verizništvu ali pa zadružništvo naše dežele. Tako se je s cincanjem prebrodilo leto, ki nam je prineslo le razočaranja prav na vseh poljih.

Da se ta stvar dopelje do konca, je potrebno, da se v tej zadevi natančno razgovorimo in domenimo. Če pade kaka pikra, naj se vzame kot kritika, ki hoče čistiti oči, ne pa kot zlo.

Lansko leto se je v Trstu izrazila želja, da se ustanovi denarna in blagovna centrala. Volil se je tudi odbor, ki naj stvar prouči, sestavi pravila, preskrbi registracijo in druge predpriprave. Do danes se stvar ni zgenila z mesta. Vzroki meni niso znani, vendar ima najbrže prav g. Šček, ki pravi, da so bile največje ovire poedine osebe. Vendar tudi ona pot, ki so jo ubrali gg. na Vipavskem, ne bo dovela do prepotrebne ujedinenja. Kdor hoče resno delati za združitev vseh slov. zadružništva v teh pokrajinah, mora izpolniti prvi pogoj, ki je ta, da se na take sestanke, kakor je bil pri Rebku na Vipavskem, vabijo vse zadruge brez ozira na politično mišljenje njenih odbornikov, tajnikov in voditeljev. Le iz takega zbora in razgovora se more spočeti prava zveza vseh slov. zadrug dežele. Nobena druga pot ne privede do zaželenega uspeha. Zbor, ki ima govoriti in razpravljati o združitvi slov. zadrug v teh pokrajinah, mora biti zastopan po vseh zadrugah. Ena sama stran nima pravice sklopiti o vstopu ali nevstopu zadrug, posebno ne o vstopu zadrug ki niso bile niti vabljen in niso niti vedele o nameravanem posvetovanju. Stvar pa naj ravno tako briga kakor vse druge. Res je sicer, da se tam

*) Sestanek, ki se je vršil pri Rebku na Vipavskem po inicijativi nekaterih zadrugarjev od »Goriške zveze«, je imel le posvetovalen pomen in ni storil nobenih sklepov. Naravno in razumljivo je, da so sklicatelji vabili na tako posvetovanje le zadruge, ki so vključene v skupni zvezi in jih smatrajo za svoje. (Op. ured.)

ni sklepalo, kdo naj se sprejme in kdo ne, povdariti pa hočem, da je ta zadeva tako važna, da se morajo o njej pogovoriti vse zadruge, ki so prizadete. To pise zato, ker sem mnenja, da ne sme vladati na zadružnem polju te naše srečne pokrajine strankarstvo. Če sem koga s tem neprijetno drnil, nič za to. Stvar naj se razjasni, da vemo, kako in kaj je treba delati. Tisti večni strah in tisto nezaupanje, ki vlada v gotovih krostih proti ljudem drugega političnega prepričanja, naj odpade, če resno mislimo na centralizacijo in ujedinenje zadružništva. Vsak, ki pošteno dela, mi je brat, naj pa bo tega ali onega političnega naziranja, pošteno delovanje stremi za poštenim smotrom, ki mora biti blagor in dobrobit naroda. Zadruge zasledujejo s svojim delovanjem ta smoter, naj bodo odborniki tega ali onega političnega prepričanja. Gospodarski in etični moment sta pri zadružništvu, kakor nikjer drugje, združena ali vsaj vzporejena. Ublažiti to divjo gonjo za dobičkom, ki jo vršijo verizniki vseh strank, ublažiti in uničiti vsako izkoriščanje, je ena prvih in najvišjih idealnih nalog, ki jo mora izpolniti in jo bo izpolnilo zadružništvo. Eden za vse in vsi za vsakega, ljubezen do bližnjega so prvine zadružne misli. Pri tem se ne sme in ne more pozabiti gospodarski moment, ki ga ima zadružništvo. Za pošteno blago pošteno in primerno plačilo, za pošteno delo dovolj odškodnine, da bo delavcu zagotovljen obstanek, ki mu gre kot človeku. Vsaka zadruha ima pred seboj ta smoter.

Da bomo lažje in z večjim uspehom zasledovali ta namen, nam je vsekakor potrebna centrala, ki naj daja inicijativo in vzgoji primeren rod, da bo zagotovil obstanek zadružnemu razvoju.

Koliko dobrega bi bili dosegli že v tem prošlem letu, ako bi bili imeli centralo, ki sem jo omenil v začetku tega članka, mi ni treba dokazovati. Naj le omenim, da imajo naše zadruge na oni strani meje, v Jugoslaviji precej denarja, ki ga niso mogle prenesti in zamenjati in ki bi se bil dal prenesti, če bi imeli centralo, katere bi bile za omenjeni denar nakupile v Jugoslaviji blaga in ga izvozile na Primorsko; tu bi ga bile prodale in skupiček razdelile med posamezne zadruge, ki bi bile zato odstopile svoj denar v Jugoslaviji za nakup blaga. S tem bi bili dosegli dva uspeha: denar bi bil doma, porabil bi se za gospodarsko obnovo, naši kmetje in delavci, člani zadrug, bi pa bili dobili blago po nižjih cenah. Tako so pa izkoriščali položaj obojestranski verizniki, ki so odirali in izzemali obe strani. Mislim, da nisem preveč povedal.

V zadružništvu je tedaj naša rešitev. Obstoječe zadruge naj se poglobe in podpro, ustanove naj se pa tudi nove zadruge, kjer je teren dovolj dober in primeren, kjer je dovolj agilnih in poštenih delavcev. Zadruge naj si ustvarijo matico, iz katere bodo zajemale moč in ki jim bo pomagala pospeševati blagostanje izkoriščanih.

Rapalska pogodba nas je ločila od našega telesa. Postali smo celica zase, ki se bo odlej po svoje razvijala in razrašala. Zadružništvo naj bo tista os, okoli katere naj se vse suče. Ako bomo dobro in trdno gospodarsko stali, pride vse drugo samo po sebi. Če ostanemo reven narod, ne bomo imeli dovolj življenske moči in bomo morali poginiti. Zberimo razstresene majhne sile v zadruge, storimo jih s tem močne in krepke, dajmo jim pogoje čvrstega življenja.

KMETJE IN DELAVCI, ORGANIZIRAJTE SE V NAŠIH ZADRUGAH, KI VAS BODO OSVOBODILE!!!

poslanci, ki nočejo položiti prisage, tudi dalje vršiti svoje dolžnosti in pravice, ki jih imajo na podlagi mandatov. Za to stališče je nastopil v imenu komunističnega kluba tudi dr. Sime Marković. V imenu Narodnega kluba je predlagal dr. Surmin poseben formular prisage, ki se razlikuje od ostalih v tem, da ne omenja Boga. Zemljoradniki so stali na stališču, da so glede vprašanja prisage desinteresirani in da jim je samo na tem, da se vlada in opozicija sporazumejeta glede poslovnika. Socialisti so bili za to, da se obdrži prvotni formular prisage, ako pa to ne bi bilo mogoče, da naj se nanovo zaprišejo vsi poslanci.

Demokrati proti spremembi prisage
BELGRAD, 17. Demokrati klub je včeraj soglasno sklenil, da ne pripusti spremembe prisage in da vztraja pri doboh poslovnika glede večine.

Konferenca klubovih načelnikov
BELGRAD, 17. Včeraj in danes popoldne so razpravljali načelniki parlamentarnih klubov o izpremembi poslovnika. Kar se tiče kvalificirane večine, stoji Jugoslovanski, Narodni klub in komunisti na stališču, da se za sprejem gotovih členov ustave zhteva dvotretjinska prisotnost poslancev. Zemljoradniki zahtevajo samo absolutno večino, za kvorum pa eno tretjino poslancev. Muslimani so stavili posredovalni predlog, po katerem bi bilo za glasovanje potrebnih tri petine poslancev mesto 46, za kvorum pa eno tretjino. Demokrati so vztrajali na svojem stališču, da je za glasovanje potrebna absolutna večina, za kvorum pa ena tretjina poslancev.

Avtonomističen blok v konstituenti
BELGRAD, 17. Včeraj popoldne je bila skupna seja zajedničarjev, muslimanske organizacije in dr. Korošcevega kluba. Dosežen je sporazum glede bodočega dela. Kakor poroča »Narodno Djevo«, se bodo te tri skupine združile in bi znalo število klubovih članov okoli 60 poslancev ter bi bila ta združitev po moči tretja skupina v konstituenti. Novi klub zahteva izpremembo prisage in večino dveh tretjin za sprejem ustave.

Novi finančni minister
BELGRAD, 17. Vprašanje finančnega ministra je postalo zopet akutno, ker je Drašković izjavil, da je preveč obložen z delom in da ne more voditi dveh ministrstev. Vseled tega bo jutri demokratski klub definitivno določil kandidata v imenovanje. Skoraj gotovo bo novi finančni minister vseučiliški profesor dr. Kosta Kumanudi.

Dr. Poljak izključen iz seljaškega saveza
ZAGREB, 17. Seljaški savez je imel posvetovalje, na katerem je izključil svojega ustanovitelja bivšega ministra Poljaka in dr. Korporiča.

Socialisti in izključeni komunisti se približujejo

ZAGREB, 17. Socialistična frakcija, ki ji načeljuje bivši minister Bukšeg, je imela konferenco. Vedno bolj se opaža zblizjevanje med to skupino in med izključenimi komunisti, ki se sedaj zopet nazivajo socialisti in ki se zbirajo okoli novooosnovanega lista »Socialista«, na čelu jim Radošević, Bornemisa in drugi. Zelo verjetno je, da se bosta ti dve skupini v najbližjem času združili.

Zasedba novih krajev

BELGRAD, 17. Vlada je dala zagrebški pokrajinski vladi navodila, kako se bode zasedlo ozemlje, ki nam pripade po rapalski pogodbi. Te kraje zasede naj poprej vojaštvo, za njim pa pridejo civilne oblasti. Pašić je izjavil nekaterim poslancem, da bo te dni v Rimu izmenjena ratifikacija pogodbe, ki se bo v najkrajšem času izvršila. Italija že konča vaze davne priprave, za naše strani pa se vrše vojske priprave.

Beograd prejme križ častne legije.

LJUBLJANA, 15. Predsednik franc. republike je mesto Beograd odlikoval z viteškim križcem častne legije z naslednjo motivacijo: »Ena prvih in glavnih žrtv v ti veliki vojni, katere prebivalstvo niti pod sovražnikovim bombardovanjem in okupacijo ni prenehalo z dokazi svoje nezlomljive hrabrosti, je bil veličastni simbol odpora, a pozneje tudi zmage herojskega naroda, ki je bil rešen, da ne izumrje. Odlikovanje bo na slovesen način izročil v Beogradu general Franchet d'Esperay, nekdanji vrhovni poveljnik zavezniške armade na vzhodu.

Občinske volitve v Belgradu

Kakor smo izvedeli, se je v belgrajski občini dosegel sporazum za ponovne občinske volitve, ki se vrše dne 15. februarja t. l. Na čelu radikalno-demokratske liste bo nek radikalni arhitekt in cela lista bo obsegala izključno strokovnjake, katerih naloga bo, da čim energičneje delujejo za obnovo in polepšanje prestolnice. Skoraj gotovo je, da bo izvoljena vsa radikalno-demokratska lista. Komunisti dobe najbrže le par mandatov.

Borba za in proti banski časti na Hrvatskem

V boju proti feudalizmu se obračajo napadi zlasti proti banski časti na Hrvatskem. Nasprotniki banstva opraviličio

svoje stališče s tem da naglašajo, kako je banska čast znak tujega gospodstva, in kako so jo Habsburžani rabili kot mamilo. Sedaj pa ni več tujega gospodstva, ni več zatiranja. Narodni kralji ne potrebuje v svoji državi namestnika, ki bi vrhu tega imel zastopati interese le enega dela naroda. Za to ima narod svoje poslance, parlament in ministrstva. To da je zakonita in moderna pot, po kateri more priti narod do svoje pravice. Ne Srbi, ne Slovenci ne poznajo banske časti, zato naj je ne bo tudi na Hrvatskem. In če bi se že hotela napraviti Hrvatom koncesija, da ne bi banska čast popolnoma izginila, pa naj bo ban izključno le izvrševalen organ ministra za notranje stvari. — Plemensko zavedni Hrvati pa se postavljajo na stališče, da banska čast ni le simbol in dedščina tujega gospodstva. Pojem bana da je plod zgodovinskega razvoja, ki nima nič opraviti s tujim gospodstvom; pač pa ga je to poslednje sprejelo in ga politično izrabljalo. Na bansko čast se navedujejo najlepše tradicije hrvatske zgodovine in počaste nekaterih banov so se vtisnile globoko v spomin naroda,

da jih ne pozabi nikdar. Vrhu tega — naglašajo še — dokazuje izguba Reke in marsikateri drugi dogodki iz zgodovine, da hrvatsko plemo potrebuje posebnega zastopstva svojih interesov.

»Marburger Zeitung«, (bržkone torej eden štajerskih centralistov) pripominja: Kdor ni vdeležen na tem boju, a so mu na srcu bodočnost, veličina in moč jugoslovanske države, more pač odobravati argumente nasprotnikov banske časti, nikakor pa ne more odobravati naskoka na banstvo v tem času. Naskok na napravo, katero tako vroče branijo, mora biti dobro pripravljeno, ako naj se posreči brez velikih žrtv. Vojaske se vršijo take priprave s silnim artilerijskim ognjem, politično pa bi se moral naskok pripraviti z »odredbami, vsled katerih bi bila banska čast nepotrebnost. Toda roko na srce: je li dosežanje narodno predstavništvo in njih eksekutive res izdalo take odredbe? —

Menimo, da je politično jedro tega boja vprašanje centralizma in samouprave, ki je gotovo eden najvažnejših problemov jugoslovanske države.

Reška država in Jugoslavija

Razgovor z vodjo reške avtonomistične stranke.

Viharna borba, ki se je hitro razmahnila med strankami na Reki, čim je prenehala D'Annunzijevo diktatura, naravnost kriči v svet, kako lažnjiv je bil ves krik, da je vsemu prebivalstvu kakor k sreči priručeno D'Annunzijevo podjete. Razum kliče in plačancev, ki jih je D'Annunzio sam privabil na Reko, je bilo vse do grla sito njegove strahovlade.

O tem priča jasno tudi razgovor, ki ga je imel vodja avtonomistične stranke na Reki Gotthardi, z enim urednikov zagrebškega »Jutranjega Lista«.

Nekoliko čudno je — je začel Gotthardi — da se moram iz Zagreba preko Belgrada razgovarjati z Italijo. In vendar moram tako. Z koncem novembra sem bil v Beogradu, da bi si zagotovil živila za Reko po D'Annunzijevo odhodu. Stavl sem bil v tem zmislu tudi predlog, ki je bil samo informativne narave, ki bi pa bil vreden, da ga podpišejo vodje vseh političnih strank na Reki. Po tem načrtu bi imela jugoslovanska država sama prevzeti odposiljanje živil, izključivši pri tem vsak dobiček, tako, da bi osiromašeno reško prebivalstvo prišlo do živeža po najnižjih cenah. Ta moj načrt je našel razumevanje, posebno toplo pa so se zavzele zanj merodajne osebe v ministristvu trgovine. Toda, tedaj ni bil še ratificiran Rapalski dogovor in po ovinkih so mu dali razumevanje, da bi tudi kasneje moglo priti z Reko do trgovskega dogovora, če bi Italija privolila v to.

Poskušal sem — je nadaljeval Gotthardi — pogajanja z velikimi bankami, ker te nimajo — po mojem mnenju — nič opraviti z dogovorom, in našel sem res dva zavoda, ki sta bila popolnoma sporazumljena z mojimi predlogi. Zavoda sta se obrnila v Beograd in še istega dne sem dobil odgovor, da se tu ne more nič storiti brez Italije. Da bi pa čakal na pogajanja, ki se imajo vršiti med Beogradom in Rimom in bi še le potem prišel s svojimi predlogi, za to je moje bedno ljudstvo preveč sestradano in potrebno pomoči. Vi veste, da pretežna večina prebivalstva ni prav nič krivna na tem, kar se je dogodilo, in ravno ta večina ne more plačevati litra mleka po 200 K ter kilogram mesa po 1000 K. Zato sem moral v tej stvari postopati kot političen »šiber«.

Zagrebski urednik je vprašal, v kaki valuti naj bi se plačevala odposlana živila? Gotthardi je odgovoril: Tudi za to je poskrbljeno v mojem

načrtu in sem se v Beogradu obirno razgovarjal o tem, toda — na žalost — brez uspeha. V interesu Jugoslavije same je, da pride na Reki do urejenih finančnih razmer in da bi bila tam v prostetu jugoslovanska valuta. Ravno iz tega razloga bi se morale tam zamenjati jugoslovanske krone prvega žigosanja kakor v Jugoslaviji, to je z odbitkom 20%. Seveda bi se moralo to urediti prej, nego dospojo pošiljke živeža, ali vsaj bi morala dovoliti bankam spremanje kupon SHS, ker drugače ne bo mogel kupovati živeža tisti del prebivalstva, ki ima samo take novčanice. Niti v tem pogledu mi niste mogli omenjeni banki dati nobene obljube.

Urednik je vprašal, kako naj bi živila prihajala na Reko, ko so mostovi porušeni? Kdo bi na Reki sprejemal živila, jamčil za plačilo in za to, da se blago ne bo izvažalo? Gotthardi je odgovoril:

Zelezniški most se da provizorično popraviti v 24 urah. V svojem načrtu predlagam, da bi vse reške stranke prevzele solidarno jamstvo za plačevanje; potrebno je, da sestavijo prehranjevalni odbor in zamakajo, da živila ne bodo odhajala iz mesta brez znanja države, ki je živila poslala. Vsaka zloraba prehranjevalnega odbora naj bi se kaznovala s težko ječo.

Na vprašanje, kako si misli provizorično in kako bodočo vlado, je odgovoril Gotthardi:

V interesu vseh strank je, da ne nosi ena sama odgovornost; osnuje naj se vlada, ki bodo zastopane v nji vse politične stranke. Ta naj bi pripravila volilne liste, a volitve naj bi se izvršile po sorazmernem volilnem sistemu.

Na vprašanje, kdo bo poplačal Reki storjeno škodo, je odgovoril: Za to smo imeli že podoben slučaj. Italija je plačala Franciji vse škode, ki jih je D'Annunzio povzročil tej državi. Ne dvomim na tem, da Italija poravnava vse škode, ki so jih zakrivila D'Annunzio in njegovi legionarji.

Zadnje vprašanje: O katerem kandidatu mislite, da ima največ nade, da postane predsednik reške države? Odgovor:

Odgovor na to je težak. Meni bi bilo najljubše, da bi to mesto zavezal kak angleški ali ameriški veleindustrijalec brodo-lastnik. S tem bi se preprečila vsaka premoč ene stranke nad drugo in taka oseba bi stala ob strani vsaki strankarski ali narodnostni borbi; mi bi pa le pridobili. Dotlej bi bil župan, takojšnji novani podesta, vedno Rečan.

IZ JUGOSLAVIJE

Seja konstituantne. — Volitve v odbor za izpremembo poslovnika

BELGRAD, 17. Danes ob pol 6. je pričela plenarna seja konstituantne, ki jo je otvoril predsednik dr. Ribar. Nato se je čital zapisnik zadnje seje in poročila verifikacijskega odbora. Potem se je preslo na diskusijo glede odobrenja mandatov neizvoljenim zastopnikom zasedenega ozemlja, ki pripada po rapalski pogodbi nam. Vloženo je bilo vprašanje, kakšno stališče zavzema vlada v tem vprašanju. Ministrski predsednik Pašić je odgovoril, da ni prav, da se sedaj imenujejo ti poslanci, ker se mora itak pogodba izvršiti v kratkem času in naj si potem narod osvobodjenega ozemlja izvoli svoje poslance sam po svoji volji. Konstituenta se je pridružila temu naziranju in vzela Pašičev odgovor z odobravanjem na znanje.

Pred prehodom na dnevni red je bil zahteval besedo posl. Stjepan Barić, da govori o izpremembi poslovnika. Predsednik pa mu ni hotel dati besede, kar je izzvalo burne proteste med poslanci Jugoslovanskega in Narodnega kluba. V nadaljnjem poteku se je pozval predsednik dr. Ribar poslance, ki še niso prisegli, naj položijo prisego, ker se sicer ne

morejo udeležiti volitve odbora za izpremembo poslovnika. Predložene so bile za to volitev štiri kandidatne liste. Radikalci, demokrati in muslimani so imeli skupno listo. Zemljorad. so imeli svojo listo, republikanci, socialisti in izvenstrankarski poslanci pa so imeli skupno listo z nosilcem posl. Bičićem. Prva je dobila 16 članov v odboru za poslovnik, zemljoradniki 3 člane, tretja lista pa je dobila 1 zastopnika. Po objavi volitev je predsednik dr. Ribar pozval izvoljeni odbor, naj se prvič sestane jutri ob 9. dopoldne ter prične tako z delom za izpremembo poslovnika. Z ozirom na to bo prihodnje sejo predsednik sklical pismeno, ko bo glavno delo odbora za poslovnik dovršeno.

Protičev mandat

BELGRAD, 17. Verifikacijski odbor je na današnji dopoldanski seji sprejel izjavo Stojana Protiča, da se odreka niškemu mandatu in da obdrži kruševski mandat.

Stališče klubov glede prisage

BELGRAD, 17. Na seji načelnikov klubov se je danes razpravljalo o prisegi. Dr. Korošec je predlagal v imenu Jugoslovanskega kluba, da se iz formularja prisage izloči prisega kralju in da naj bo prisega fakultativna, to ie, da smejo

Iz Čehoslovaške

Pred Beneševim potovanjem v Rim

PRAGA, 17. Beneš je izjavil pred komisijo za zunanje stvari, da bo šel kmalu v Rim. V Rimu se bo razpravljalo o vprašanjih, ki se tičejo ločitve cerkve od države, in o podlagi za gospodarski sporazum med Čehoslovaško in Italijo.

Angleški krediti čehoslovaški republiki

PRAGA, 17. Minister za trgovino Hotovec se je povrnil iz Londona. V poročilu o svojem potovanju je izjavil, da je dobil od Anglije potrebne kredite za nakup 18.000 vagonov moke in da je sklenil z Anglijo trgovinsko pogodbo. Čehoslovaška bo morala spraviti sladkor svojih zalog v angleška skladišča. Zraven tega je dosegel, da je dovolilo deset angleških bank finančno posojilo za drugih 30.000 vagonov kitajske rižove moke, ki se ima izročiti v petih mesecih.

Iz stare in nove Rusije
Pred proglasitvijo novih sovjetskih republik

RIGA, 18. Vesti iz Moskve zatrjujejo, da se proglasi v kratkem beloruska sovjetska republika. Ta republika bo obsegala smolenski in vitebski gubernijo. V bližnji bodočnosti se proglasi še 20 drugih sovjetskih republik.

Po rešitvi francoske vladne krize

Zavezniški zadovoljni z Briandom

PARIZ, 18. List »Gaulois« piše: Po zavezniških deželah pozdravljajo Briandovo vlado z zadoščenjem. Pričakujejo, da bo Briand ostvaril in uveljavil Mille-randovo stališče, da se vprašanje o povračilih da rešiti le potom sporazuma z zaveznicami.

Večina javnosti nezadovoljna z Briandom

PARIZ, 17. Listom poročajo iz Londona: »Daily Telegraph« zavrača govornice, da bi se bila angleška vlada proti vladni ministrskemu predsedništvu Poincaréja. List pravi, da je pooblaščen izjaviti, da so te govornice brez vsake podlage. Angleški vladi ni prišlo nikdar na misel, da bi se mešala v francoske notranje zadeve. »Figaro« pravi: Ako hoče Briandova vlada ostati na krmilu, tedaj bo morala imeti isto politiko, ki bi jo imel Poincaré in izvršiti isto delo, ki se je pričakovalo od Poincaréja. To pa je nemogoče, ker je bil Briand izbran samo vsled njegovega nasprotstva proti bivšemu predsedniku republike, čigar odločnost je vzbujala strah. Javno mnenje ne bo smelo čakati mesece in mesece, da bo videlo, ali je sedanja vlada dovolj spretna, da reši deželo iz krize, v kateri se sedaj nahaja. »Humanité« piše:

še, da je rešitev krize samo parlamentarne narave in vsled tega samo začasnica. Ina na sebi iste pogreške kot Versailles pogodba, to se pravi, da ima že pri rojstvu v sebi kralj nesposobnosti in razpada.

Zavezniki in Nemčija

Iz nemškega odgovora na 41 vprašanj BEROLIN, 17. Iz nemškega odgovora na 41 vprašanj, ko so jih postavili zavezniki nemški vladi, se posnema med drugim, da je dal davek na izredne dobičke in na kapital rezultate, kakor so se pričakovali. Mogoče je, da se dohodki ki vsled zboljšanja načina iztirjanja še pomnožijo. Tudi carinski dohodki se povečajo, ako zavezniki privolijo v to, da se pomnoži število uradnikov in da se ohrani zadostno število oboroženih oddelkov, ki so potrebni za izdatnejše nadzorovanje uvoza. Nemogoče da je zvišati dohodninski davek. Prodaja vojaških zalog je vrgla 4 milijarde 237 milijonov mark in državni dolg se je zmanjšal za enako svoto.

Rudarji dobivajo po en dopolnilni odmerk na teden in sicer 500 g klobas, 200 g slanice, 500 g masti ali slanice in tudi obleko in obutev po znižanih cenah.

Nemški protipredlogi glede vprašanja povračil

PARIZ, 18. »Journal« je prejel iz Berlina poročilo, ki pravi, da je državni tajnik Bergmann prinesel v Pariz celo knjigo, nemških protipredlogov glede povračil. Nemška vlada namerava izročiti te predloge bruseljski komisiji. Najprej pa se hoče o tej stvari posvetovati s pariško vlado. Nemška vlada izdeluje zraven tega odgovor na sklepe, ki so bili sprejeti v Parizu in ki določajo, da mora Nemčija dati 2 milijona in pol ton premoga na mesec. Nemčija izjavlja, da ji je absolutno popolnoma nemogoče dati toliko premoga. Priznava sicer, da mora izročiti zaostale količine, ki so bile določene na konferenci v Spa, toda treba ji je zato več časa. Dalje opozarja nemška vlada na težkoče, ki bi nastale, ako bi jo zavezniki nameravali prisiliti k dajanju 2½ milijona ton na mesec. Nemška vlada bi se želela zopet pogajati na podlagi sklepov konference v Spa, to se pravi: Nemčija je pripravljena dati 2½ milijona ton premoga na mesec, toda zavezniki bi morali zvišati ceno in premija 5 mark v zlatu bi morala ostati v veljavi.

Kako si predstavljajo Angleži naloge pariške konference

LONDON, 17. Reuterjeva agencija objavlja o pariški konferenci sledeča obvestila iz zanesljivega vira: Ne kaže, da se bo razpravljalo na pariški konferenci o drugih vprašanih kot o razorožitvi Nemčije, o povračilih in o severski pogodbi. Posebno Francija želi, da pride na dnevni red to poslednje vprašanje. Zdi se, da se bo govorilo tudi o žalosnem položaju Avstrije. Angleži mislijo, da se bo dosegel sporazum v vprašanju o razorožitvi Nemčije hitro in brez težkoče. Glede povračil pa se misli, da ne bo moglo priti v Parizu do končne rešitve, in konferenca se bo držala le splošnih idej o tem vprašanju. Dokler ni natančnejših obvestil s strani nemške vlade — trdijo Angleži — ni mogoče doseči zares praktičnih rezultatov. Ni toliko na tem kaj bodo zavezniki zahtevali, temveč je treba vedeti, kaj lahko dobijo. Položaj v Turčiji ni po mnenju Angležev prav nič jasen, dočim je vojaški položaj v Mali Aziji popolnoma varen. Grki držijo svoje položaje in zraven tega še širijo svojo fronto. Anglija je voljna razpravljati o teh vprašanih, toda treba se je postaviti na širšo podlago in stvari razjasniti. Treba je ugotoviti, ali je kralj Konstantin v stanu vršiti svojo nalogo kakor do sedaj brez pomoči s strani zaveznikov. Ako bo mogel, tedaj ne bo šlo, da bi se Grška prisilila, naj izprazni Smirno. Vendar se je treba vprašati, ali zadostujejo grške finančne rezerve, da ohranijo Grki svoje pridobitve, ne da bi bili prisiljeni prositi zaveznike za pomoč. Za sedaj so vesti pomirjevalne. Zadržanje Anglije nasproti Grki ne bo nikakor prenehalo, kajti Anglija mora še pazljivo preučiti dogodke. Še le potem si bo začrtala obseve svojega postopanja. Toliko previdnosti je kazala vedno v reševanju vsakega vprašanja, ki se je tikalo Turčije.

POLOŽAJ V PERZIJI

Perzijski šah se ni odpovedal prestolu LONDON, 18. Reuterjev dopisnik u rad javlja, da je angleški poslanik v Teheranu poslal večeraj v London brzojav, v kateri pravi, da so vesti o odstopu perzijskega šaha in o njegovem begu iz prestolnice popolnoma neutemeljene. Sestavlja se nova perzijska vlada.

LONDON, 17. Reuterjev dopisnik urad objavlja sledeče poročilo: V brzojav, kah, ki so prišle iz Teherana, se zagotavlja, da je bil perzijski šah v soboto še v prestolnici in da se do danes popoldne ni zgodilo ničesar, kar bi potrjevalo vest o njegovem odstopu. Vendar pa je gotovo, da je položaj v Perziji kočljiv, ker Perziji niso izvršili angleško-perzijskega sporazuma. Ta sporazum je bil sklenjen še pred nekoliko meseci in Perzija bi si bila lahko opomogla, ako bi ga bila izvršila.

Stavka državnih uradnikov na Španskem

MADRID, 17. Stavka uradnikov finančnega ministrstva je postala splošna. Stavka se širi tudi med uradnistvom drugih ministrstev. Večraj je vlada prestrela položaj, ki je zelo resen. Dato smatra, da je stavka naperjena proti vladi. Vsled tega je vlada sklenila, da nastopi najodločnejše za zopetno vzpostavitev discipline.

Politične vesti

Zborovanje v Livornu. Vsled nestrpnosti in nepopustljivosti »čisti« komunistov je bila tudi ponedeljska seja zelo burna. Vse je kazalo, da pride do razkola in sicer do razkola med komunističnimi strujama edinjašev in skrajnejšev. Pripadniki reformizma, ki morajo požirati mnogo grenkih od vseh komunističnih struj od Serrattijeve, Lazzarijeve do skrajne skupine, so takorekč končani. Zato se reformisti drže pasivno in potrpežljivo čakajo, kdaj jih drugi »vzreže ven«. Ta struja je zapisana smrti po svojem programu, kateri nasprotuje sodelovanju z meščanskimi strankami, a je tudi proti nasilju in revoluciji. Zato pojdejo iz stranke moške kot Turati in Treves, ki so z delom mnogih let povzdignili stranko do današnje višine.

Edinjaši se trudijo, da bi prišlo do sporazuma s skrajnejši in so sila popustljivi. Toda skupina »čisti« ne odneha niti za las od svojega stališča, katero je določeno v resoluciji, sprejeti na zborovanju v Imoli.

Glavni predmeti razpravljanja so še vedno pogoji za vstop v Tretjo internacionalo; to je tistih 21 točk, katerih je bila pozneje dostavljena še 22, ki izključuje iz internacionale tudi prstozidarje. Z zadnjima dvema poslanicima, o katerih smo govorili večeraj, je Moskva prav jasno obrazložila svoje stališče. Serrattije skuša ohraniti edinstvo, četudi proti Moskvi. Toda boj proti ruskim boljševikom — doktrinarjem ni tako lahek, zato imajo edinjaši najtežje stališče.

V najugodnejšem položaju so »čisti komunisti, dosledni in nepopustljivi do skrajnosti imajo poleg tega silno moralno oporo v Tretji internacionali, ki je takorekč že pripoznala edino njihovo skupino za svojo.

Zato zahtevajo ne samo brezpogojno sprejetje 21ih točk, ampak takojšnjo izvršitev nekaterih njihovih določb. 21. točka naj se takoj praktično izvede: reformisti in nasprotniki revolucije kakor tudi vsi oni, ki glasujejo bodisi proti vsem ali samo proti nekaterim določbam Tretje internacionale iz neačelnih ali formalnih vzrokov, se morajo takoj izključiti.

Prvi govornik Konstantin Lazzari, pripadnik takozvanih revolucionarnih socialistov, toda edinjaš, se je trudil dokazati v svojem govoru potrebo edinstva komunistov. Posebno ostro je napadal Ruse, katerim je očital, da ne poznajo razmer v Italiji in ne upoštevajo položaja in pomena strankarskega prospeha svoje stranke v Italiji. Očita Moskvi, da je popustljiva napram Nemcem in Francozom, dasi je pokazala ravno Italija največ revolucionarnega duha. Prepiran je, da pride dan, ko bo Tretja internacionala tudi njegovim pristajšem odprla svoja vrata, ki so sedaj odprta sin-dakalizmu in anarhistom.

Za njim je govoril v imenu »čisti« komunistov Terraccini, ki je izjavil, da njegova struja noče razkola zaradi razkola samega, temveč noče, da bi se izpremenile določbe bolonjskega kongresa. Edinjaši bi hoteli izpremeniti omejenje določbe in vendar ostati v Tretji internacionali, zato je potrebno, da se ustanovi komunistična stranka. V svojem govoru se je pečal tudi s Turattijem, katerega primerja Kerenskemu. Očita nasprotnikom, da niso oborožili delavstva o priliki kovinarskega gibanja, ampak ga spravili v nevarno revolucionarno gibanje, ne da bi bili poskrbeli za varstvo. Zaključil je, da je edinstvo mogoče, ako nasprotniki začno takoj izvajati 21 točk in pristanejo na takojšnjo izključitev centuramšev. Če se to ne zgodi, je Tretja internacionala vendar pomembnejša od razkola. V teh znamenitih trenutkih nas ne smejo zadrževati malenkosti oziri. Bodimo vredni velikih žrtv ruskih bratov in strnimo se okoli Tretje internacionale; bojimo se za komunizem in revolucijo.

Oba govornika so zborovalci mnogo krat prekinili in prišlo je do ostrih spopadov med posamezniki; večkrat so reditelji s težavo preprečevali pretepanja. Po Terraccinijevem govoru je izjavil Baratonio v imenu edinjašev, da je njegova struja tudi za izvedbo 21. točke, torej za izključitev vseh, ki ne pristanejo na določbe Tretje internacionale. Ta izjava je napravila globok vtis na zborovalce. Smatra se skoro za gotovo, da je sporazum s »čisti« komunisti sedaj možen. »Čisti« komunisti so zmagali in brez dvoma bodo oni dajali enotni komunistični stranki smer.

Sklicanje italijanskega senata. Predsednik italijanskega senata posl. Tomaž Tittoni, ki je bil nekaj časa precej bolan in je sedaj popolnoma okrevale, je razposlal vsem senatorjem okrožnico, v kateri jim javlja, da je sklican državni senat za dan 24. januarja ob 15. uri. Na dnevnem redu je med drugim zakonski načrt za povzdigo sadjereje.

D'Annunzio se je spravljal s »svoje« Reke. D'Annunzio zapusti v kratkem Reko. Ne ve se zagotovo, kam pojde trmoglav poveljnik. Potne listine, ki mu jih je dala italijanska vlada, se glasijo za Švico, Grško, Špansko in Francijo.

Vsled raznih govorov, ki se še vedno širijo o njegovih osebi in njegovih namelih, je D'Annunzio naslovil na svojega diplomatskega zastopnika v Trstu, gospoda D'Osmo lastnorčno pismo, s katerim upa da bo zaprl usta vsem in za vselej. To pismo se glasi:

»Da se napravi konec prevelikemu številu neslanih novic, ki se širijo v zadnjih dnevih po časopisu, izjavlja Gabriele D'Annunzio, da zapušča svojo Reko in da pojde v zaželjeno samoto, k potrebnemu počitku nasproti. D'Annunzio noče biti prizadet v bodoče pri nobeni agitaciji, ako ni sam privolil vanjo. Trdno je sklenil, da bo on sam odločal tudi v bodoče o vseh svojih korakih, kakor je imel navado vselej v preteklosti.«

Propadli reški diktator je zapustil najbrže že danes ali najkasneje jutri v Reko večeraj. — Zbogom in srečna pot!

Avstrijska kriza in zavezniki. Ko je bilo avstrijsko odposlanstvo meseca novembra v Parizu, da potvori zaveznikom neznan gospodarski položaj Nemške Avstrije, ni pozabilo opozoriti francosko vlado, da izbruhne neizogibno obupna kriza nove države v drugi polovici meseca januarja. To prorokovanje se je uresničilo in prva znamenja novega izbruha neozdravljive gospodarske bolezni avstrijske republike se že pojavljajo v obliki protestnih stavk proti draginji.

Vzroki temu obupnemu položaju sedanje avstrijske države tičijo v slabi valutni, — najslabši na celim svetu. Če bo šlo s tečajem avstrijskih bankovcev tako naprej, ni več daleč čas, ko se krona sploh ne bo več notirala na denarnih tržiščih, ko bo torej njena vrednost: nična. Razume se, da mora pri takih razmerah zavladati strašanski draginja. Sedanja draginja v Avstriji presega za vse meje. Cene potrebščin se menjajo tako naglo, da je vsled tega onemogočena vsaka trgovina z inozemstvom. Na drugi strani pa ta bedna valuta ne dovoljuje vladi, da bi sestavila državni proračun.

Gospodarski polom je torej pred vrati in polom je neizogiben. »Avstrijsko

vprašanje« se vsiljuje zopet na dnevni red, avstrijski problem se vrača. Sreča za sedanjo Avstrijo, da je njeno vprašanje obenem politične in gospodarske naravi. Vsled tega dejstva ji je pomoč s strani zaveznikov zagotovljena, ker bi sicer morala iskati rešitev v edinem izhodu, ki bi ji bil še odprt, namreč v priključitvi k Nemčiji. V tem slučaju pa bi se izpolnile sanje tistega nemškega diplomata, ki je trdil ob času vojne, da Nemčija pravzaprav ne more izgubiti »igre«, menec, da ji pripade v slučaju vojaškega poraza vsaj Avstrija kar bi pomenilo zmago Nemčije.

Izbruh avstrijske krize v vsej svoji ostrosti je povzročil v zaveznikih večer lah velikansko vznemirjenje, ki je razumljivo, ako pomislimo, da je vsled te krize v nevarnosti glavna pridobitev svetovne vojne, namreč preprečitev nemškega prodiranja na vzhod. To prodiranje pa bo našlo zopet svoj stari tir, ako bi se za Avstrijo rešitev našla le v priključitvi k Nemčiji.

Avstrijski konzulat v Milanu. Avstrijska vlada nameruje ustanoviti v Milanu poslovalnico za potne liste, ki se pozneje preosnuje v konzulat.

Taktika nemških komunistov. Ker se nemškim komunistom ni posrečilo, da bi dobili v svoje roke politično oblast, so si izmislili poseben način, s katerim so si zagotovili vsaj neposredno velik vpliv na delovanje zakonitih državnih ustanov. Brezposelni delavci se posebno odlikujejo. Organizirali so napade proti občinskim svetom in celo tudi proti državnemu zboru. Na dan sv. treh kraljev je udrla velika gruča takšnih »patrijotov« v berlinski mestni svet in razgnala občinske svetovalece, ki so ravno imeli sejo. Vse mogoče psovke so letele na naslov preplašenih občinskih svetovalec. Mnogi jim je tudi kričalo: »Kmalu pridejo Rusi, oni vam že pokažejo!«

Do sličnih nasilnih izgrediv je prišlo tudi v Tlensburgu, Auerbachu, Plaucnu in zadnjič tudi v Dresdenu. Komunisti so napadli ob otvortvi zasedanja saksanskega deželnega zbora vse galerije, odkoder so držali v strahu preplašene poslance ves čas zborovanja. V dvorano je prišla tudi deputacija brezposelnih pod vodstvom nekega brivca. Ta je prečital poslanecem zahteve množice, ki jih zastopa, in zbornica ga je morala spustiti in celo voblogijo poslušati.

Boj med socialisti in komunisti. V daljši razpravi o »razvoju socializma v Jugoslaviji« označuje socialno-demokratični »Napredek« komunistov tako-le: »Kakšno je stališče komunistov? Komaj se izplača to ponavljati. Oni smatrajo Jugoslavijo za zrelo za proletarsko socialno revolucijo. Sedaj ni čas za »politično drobtino«, t. j. za socialne in ekonomske reforme, nego je čas zrušiti kapitalistični družabni red in na njegovih razvalinah postaviti socialistično družabno zgradbo. Zato se mora delavski razred pripravljati na oborožen upor in ne na sprejemanje koncesij s strani buržoazije. Dokler ni delavski razred tako močan, da izvrši oborožen upor, toliko časa mora porabiti vsa sredstva za sabotažo družbe in države in za vzdrževanje nezadovoljnosti s vsemi sedanji institucijami. To imenujejo oni ohranjanje »revolucionarne energije« in »pripravljanje socialne revolucije«. Vsakdo, ki tega njihovega stališča ne priznava, je »izdajalec«, »buržujski strahovec«, »protirevolucionarec«, proti kateremu se dopustna vsa bojna sredstva od laži in klevete, po do bojkota, batinjanja in ubijanja, vešanja in streljanja. To stališče branijo z manjšo ali večjo spretnostjo v vseh njihovih izjavah, literaturi in žurnalistiki.«

»Napredek« odgovarja: »Mi, socialni demokrati, popolnoma nasprotujemo temu razumevanju. Zastopamo stališče, da moramo državo in družbo konsolidirati, sveda ne na predvseh kapitalističnih temeljih. Treba je izvesti korenite — ekonomske in socialne reforme poleg najbrže politične svobode; ustvariti moramo, ne samo politično temveč tudi ekonomsko in družabno demokracijo. Zato smo se zavzeli za agrarno reformo, za socialne reforme, za politično demokracijo, za ureditev in konsolidacijo države na teh osnovah. — Bojseviti so se trudili naše delo kompromitirati. Razglasili so, da je agrarna reforma (v Jugoslaviji) v interesu begov in veleposelnikov; uredbo o osemenem delovniku so tolmačili kot uredbo proti osemenemu delovniku. Naše voditelje so razglasili za politične malopridence, ki prodajajo delavski razred na ljubo ministrskim sločkom. — Ta nečedna borba je rodila uspehe. Boljševiki so preslepili široko delavsko množico. Verovali so, da jih komunisti čez noč pripeljejo v objubljeno deželo, kjer se čedita med in mleko. Toda rezultat? Povečana reakcija, omejevanje državljanске svobode, militarizacija rudnikov, železnice, zapiranje delavskih strokovnih organizacij in domov.«

Domače vesti

Kmetijska družba v Trstu in duhovniki. Prejeli smo in priobčujemo: Mi hočemo, da se preosnuje času primerno tržaška družba. Ako se ne prea-

modrini neba. Veliko solnce je vse svoje žarke nasulo na tisto obalo, ki se je pokazala njegovim očem v čistih in jasnih rthah. Ali duša njegova je takoj jela iskati po nji tisteja, česar se ne more videti, čuteč, kako zaženetno jo življenje na tem kosu zemlje, kakor v nobenem drugem kraju, kolikor jih je videl do sedaj.

Prijazni obronki so se mirno spuščali k obali, da so se potapljali v gladko površino neizmerne vode in so obsevati grčki metali k zapadu svoje temne senke kakor črtanke težko prespanega sna. A morje, do koder so je dosegale, je postajalo od njih temnozeleno, črno, ali pa se je odražalo tudi tu belilo katke hišice, ki se je bila mirno namestila v njihovem vznemirju.

Desni bregovi gorskega sedla so se vse do vrha resno zagrnili s plaščem, odčenim s temnimi borji, a bližje, in še dalje so štrlele osamljene in zamisljene ciprese, potem v gručah in vedno gostejše.

Tu si menda dve Tetki, a tam v sedlu grobje av. Mihaela, kjer počivajo gospodarji — je pomislil Stanko in vzdihnil nehoté.

Na levo pa zopet mirna in resna brda, life zelena, kje pa kamenita — a iz okrilja visokih in strmih obronkov se je spuščala k morju noka druga voda, ki je blestela kot uglajeno jeklo v hladu.

To bo Rjeka — je razmišljal nadalje ter iskal na tisto malo njene obali, kolikor jo je mogel pregledati, stare graščinske dvorce. In ko ni uzi nobenega, marveč je je zastrla pogled ostrja belina zidov in toplo rdečilo streh nove železniške postaje, je odvrnil glavo nezadovoljno.

radi, moramo ustanoviti novo ali pa postati komunisti. Začeti jo treba. Brez nas ne bo šla pravna vito. Med narodom smo in narod pomamo. Zato sidentna, da računamo na, če našo začet v Trstu. Na noče bratje! — Zakaj hočemo, zakaj moramo? Na to vprašanje ni potrebno niti odgovorjati nasom izbratstvu. Kmetijska družba naj povsem premeni pravilo. Skliče naj enkrat, da se v izbratstvu in kmetijskimi strokovnjaki in smeti porazgovori. Družba naj poizkusa a produktom med narodom, naj izpostuje, da dobimo Slovenci kmetijsko šolo, naj posreduje pri vladi za podpore za izboljšanje živinoreje, preselneje, hlevov, pogozdovanje in dr. Ustanovi naj se drevenico v lastni reži. Vsaka župnija, duhovnja naj ustanovi kmetijsko podružnico. Kmetijska družba naj, če možno, priredi tečaj, na katerem se bodo fanje usposobili za vodstvo podružnic. V letu 1921 naj dekani na konferenca dajo enemu gospodu referat o preosnovi te družbe. — Duhovniki naj zbiražo nadeže za gospodarske razgovore. — Čakati ne smemo, čakati tudi ne moremo. Torej začnimo. J. Delenc.

Se par besed o »asimilaciji« nemčija v Trstu. Odgovorili smo na trditve g. Oberdorferja, da so je nemštvo v Trstu »asimiliralo«. Naglašali smo, da se je nemštvo le navidezno udajalo Italijanom — zlasti v političnem pogledu. Sklepal so politične in volilne zveze proti slovenskemu prebivalstvu pod pretezo — kulture. Interes kulture da zahteva, da sta si naroda, ki sta oba na vlni kulture, sbojevalnika proti nevarnosti od strani nekulturega elementa... Tako so govorili na obeh straneh. V resnici pa so Nemci le nastavliali Italijanom limanice in Italijani so res šli na lim. V ognju svojega sovraštva je bila tem poslednjim dobrodošla nemška pomoč. Toda, tržalski Nemci v resnici niso vodili računov »kulture«, marveč račune svojih namenov. Rekli smo, da so šli Nemci k Italijani, ker se niso čutili dovolj močne za politično uveljavljanje. To ni bilo še dovolj točno povedano. To je veljalo za prejšnje čase, ne pa za zdajšnji par let pred vojno. Politično so se Nemci potajevali le zato, ker ni še prišel zanje pravi čas, ker so se hoteli poprej z gospodarskim uveljavljanjem pripravljati tudi za politično uveljavljanje. In res so si pri let pred vojno ustanovili tudi svoje politično društvo. In kako resno je bilo to zamisljenje, priča dejstvo, da so na njihova zborovanja prihajali tudi aktivni državni uradniki in da je nedanje nemško oficijozno glasilo vsikdar zelo razsežno in iz očitno tendenco poročalo o izjavah in sklepih na teh zborovanjih. Italijani pa so vsrajali v svoji zakrknjeni slepoti. Italijanski listi so molčali o tem in se nadalje veseli »zavzavnik«, ki so je v resnici pripravljali za nalogo svojevlevala proti — obena domačina plemenitima. In da ni prišla svetovna vojna vmes, bi bili Italijani doživeli grenka presenečenja. Naj si kdo nikar ne misli, da slikamo prazne strahove na stenah. Ne pozabljajmo, da je tržaško nemštvo imelo za seboj mogočne zaščitnike, ker je bilo le izvrševalce velikih — danjških in berolinških namenov. To bi se bilo še le usodno pokazalo, če bi bilo centralne vlasti zmagale v svetovni vojni. — Italijanske oči so bile sveda slepe za vse te nevarnosti. Edini svetovalec in voditelj v političnem življenju jim je bilo sovraštvo proti slovenskemu prebivalstvu. Slepo sovraštvo pa je bilo še vsikdar slab svetovalec v političnih burbah. Ali jih bi tudi odsej vodilo le to sovraštvo? To je veliko vprašanje — ne samo za nas, marveč tudi za Italijane same. Naj se ne varajo: zrušena je Velika Nemčija z nje pruskim militarizmom, zrušen je Viljem z njegovi načrti — ali narod nemški je še tu: osredstvenistični narod s svojo veliko delavnostjo, inteligenco, žilavostjo, svojim brezprimernim zmisлом za disciplino in z živo zavestjo da mora odprti poti v svet za svojo bogato produkcijo. Senzermenski niti je pač potlačil ta narod ni mu pa odzvel neizmerne energije in sposobnosti na obeh poljih snovanja. Tudi Trst ostane v njegovih računih.

Tržaško podporno in bralno društvo vabljajo odbornike k seji v petek, 21. t. m. ob 7. uri zvečer, v društvene prostore, ul. Torre bianca 39.

Uradne vesti

Sestava volivnih imenikov

Mestni magistrat tržaški razglašajo: Na podlagi političnega volivnega zakona za nova pokrajina kraljevstva, ki je bil odobren s kr. odlokom z dne 18. nov. 1920, števil. 1655, in kr. odloka z dne 30. dec. 1920, ki je bil objavljen v uradnem listu kraljevstva (Gazzetta Ufficiale del Regno) dne 13. jan. 1921 in stopil v veljavno dne 14. jan. 1921, razglašajo izredni civilni komisar za mesto Trst in okoličico, da se je odredila sestava voliv. imenikov za politične volitve v tržaški občini. Mestni magistrat bo pustil natisniti toliko izvodov volivnega imenika, kolikor tozadevnih pismenih zahtev se pri glasi tekem 8 dni od razglasitve pričujočega oklica. Oni, ki zahtevajo izvod, bodo morali kriti sorazmeren del tiskovnih stroškov. — Trst, 14. jan. 1921. — Izredni komisar Noris.

Glasom političnega volivnega zakona za nova pokrajina kraljevstva, ki je bil odobren s kr. odlokom z dne 18. nov. 1920 in izpremenjen s kr. odlokom z dne 30. dec. 1920, so pogoji volivne pravice nastopili:

Člen 1. Volilno pravico imajo možki, ki jih pričujoči odlok ne izključuje od volitve, ako so izpolnili 21. leto starosti pred 1. junijem 1920 in kateri so bivali, ako računamo od dneva, ko je stopil in odlok v veljavo, najmanj eno leto v občini, v kateri bi imeli izvrševati svojo volilno pravico, ako odgovarjajo sledečim pogojem:

a) pristojni morajo biti v občini, ki leži v anektiranem ozemlju; to pristojnost so morali imeti že pred 24. majem 1915 in sicer ne na podlagi svoje službe. V pošteve ne pridejo oni, kateri so si v enilski členov 78. in 80. saintgermanske mirovne pogodbe izražali državljanstvo v drugi državi. Razen tega morali biti rejeni v okviru novih državnih mej kraljevstva ali morajo bivati v njih najmanj 20 let ali morajo v njih najmanj 7½ let presedovati kakor nepremičnino ali izvrševati kakor trgovino ali obrt, ki je registrirana pri trgovskem sodišču, ali kak poklic ali rokodelstvo, ki je naznanjeno obrtni obniti, ali morajo biti 10 let vpisani pri kaki okrajni bolniški blaginji v novih pokrajinah ali pri kakem drugem istovetnem zavodu.

b) Če je kdo sicer rojen v novih mejah kraljevstva, pa pristojen v nobeno občino anektirane ozemlja, je moral izvoliti v snulu členov 78. in 80. saintgermanske mirovne pogodbe italijansko državljanstvo in je moral biti njegova pravica ozicje ugotovljena od generalnega civilnega komisarariata. — Osebe, ki so rojene v novih pokrajinah in po gornjih določbah pristojne v kako občino teh provinc, se uradno vpišejo v volilni imenik. — Oni, ki niso rojeni in pristojni v kako občino novih pokrajin, morajo predložiti županu občine, v kateri nameravajo izvrševati volilno pravico, na generalni civilni komisarariatu naslovljeno prošnjo za podelitev občinske pravice. V prošnji se morajo

PODLISTEK

TUJINEC (59)

Danilo Šimunovič.

In tudi na te svoje kmete je mislil z zadovoljstvom, vedeč, da že mirno spijo v trdnih in sodih hišicah, pod griči in sredi zamrznjenih sadovnjakov.

Sneg je zopet zašumeval, posipajoč z ledom okovana etekla; no, potem je postala v vseh prostorih tudi toplota prijetnejša in svetloba lepša, a Mada mu je stiskala roko in se smehljala ljubečo, ne vedeč, kako bi mu drugače pokazala svojo radost.

Ravno je minul drugi Božič, odkar sta se poročila in že diše poleg njiju v zibel pod toplo rdečo odejo malo dete, in čujeta, kako se premika v spanju, pak blaženo stiščeta roko drug drugemu.

Na to prihaja kuhar z dvema kmetičina deklicama, prinášajoč topli in dehtela jedila, a tudi žarkega vina so postavili pred nju na mizo.

In iznenada je začel stari kuhar pripovedovati o Stankevem pradedu in dedu, ki sta zgradila in utrdila ta dvor. A Stanko se je čudil pri sebi temu, kar pripoveduje, ker doslej ni še nič čul o tem.

Vse to pripovedi so bile prijetne, ker so mu pripovedovale o postanku vseh tistih velikih in trdnih zidov, ki so jih na daleč varovali pred snežnim metanjem. In kako so se od davnine pridruževala tista razsežna polja, pa velike šume in

vrti, od katerih je tes ta veliki dom napolnjen z vsakim obiljem — tudi o tem jima je pripovedoval. Kadar je stari kuhar dovršil kak zgodbo, je Mada navdušeno in hvaležno pogledala oba, a tudi Stanko jo je mlo pogledal, ker drugega ni mogel radi široke mize, ki je med njima.

In videč njeno srečo, ni se mogel vzdržati in je našel tudi sam blažen: »Ali ti ni lepo med temi našimi polji, med šumami in v tem trdnem domu, nego-li v vašem mestu? — In, ali ni vse to lepše, nego vaše morje, kjer ni zime, a domače hiše ne treba... marveč je barka... tista barka, ki je pripovedovala o nji tvoja sestra...«

Čim je to izrekel, bil je pred njim od nekod star, star človek, v prekrasnem črnem plašču s starinskimi zlatimi vrbcami. Pogledal ga je strogo in začel govoriti:

— Pa čemu lažete tako, mladi gospod! Tu je moj dom... a vašega deda in pradedu nikdar niti bilo ni, marveč je bil to moj ded in praded. A tako dom, ako ni naslednika, stoji prazen in duše nje-duje jih gospodarjev se vračajo vanj...

Stanku je od strahu in groze odrevenelo vse telo, posebno, ko je videl, kako ga Mada gleda odločaje in ko ga je vprašala: »Kaj, ali to res ni tvoja hiša?«

— Ne, gospa — je rekel tisti starec — to je moj dom!

Stanko ga je pogledal z gnusom, in Mada pa s strahom, ker ga je gledala mravčna, začudena, ter se začela pripravljati, da bi odšla. In ko je šla k zibelki, da vzame svoje brezhibno dete, je starec v

rdečem plašču in z zlatimi vrbcami začel zopet strogo:

— Odpravite se tudi vi, gospod, ker veste tudi sami, da ta hiša ni vaša!

Stanko je okamenel in niti misliti se ni mogel.

— Odpravite se, gospod, odpravite! — je začel jassen glas nad seboj.

A ko se je v tem Stanko — prebudil, je fel natezati zamrle ude ter zagledal kraj divana postreznika s servietjo preko rame. Ta ga je klical, ali videč, da se ne vstane, mu je zaklical zopet:

— Vstanite, gospod, smo že v

odgovarati pravici, opirati državljanstvo v drugi državi. Prošnje se morajo vložiti tekom 15 dni od dneva, ki stopi ta odlok v veljavo. Pripravišanje takih oseb k volitvam nikakor ne vpliva na odločitve o prošnji za priznanje državljanstva. Osebe, ki vlagajo prošnje v smislu člena 78. avstrijskega ustave, morajo priložiti svoji prošnji domovinske pogoje, morajo priložiti svoji prošnji domovinske pogoje, ki leži v mejah novih pokrajin in v kateri so prej imeli domovinsko pravico. Oni, ki vlagajo prošnje v smislu člena 80. avstrijskega ustave, morajo priložiti svoji prošnji domovinske pogoje, ki leži v mejah novih pokrajin in v kateri so prej imeli domovinsko pravico. Oni, ki vlagajo prošnje v smislu člena 80. avstrijskega ustave, morajo priložiti svoji prošnji domovinske pogoje, ki leži v mejah novih pokrajin in v kateri so prej imeli domovinsko pravico. Oni, ki vlagajo prošnje v smislu člena 80. avstrijskega ustave, morajo priložiti svoji prošnji domovinske pogoje, ki leži v mejah novih pokrajin in v kateri so prej imeli domovinsko pravico.

Člen 2. K izvrševanju volivne pravice bodo pripisani tudi državljani kraljevstva (regnicoli) (pripisani v register prebivalstva občine, ki leži v okviru starih ali krajevskih), ako so pred volitvami stalno bivali ali stanovali v neki občini anektirane ozemlja in so se vsaj tri mesece pred dnevom razglasitve tega odloka povrnili in se zopet stalno naselili. — Državljan kraljevstva (regnicoli), ki so pred volitvami stalno bivali ali stanovali v neki občini anektirane ozemlja in so se vsaj tri mesece pred dnevom razglasitve tega odloka povrnili in se zopet stalno naselili. — Državljan kraljevstva (regnicoli), ki so pred volitvami stalno bivali ali stanovali v neki občini anektirane ozemlja in so se vsaj tri mesece pred dnevom razglasitve tega odloka povrnili in se zopet stalno naselili. — Državljan kraljevstva (regnicoli), ki so pred volitvami stalno bivali ali stanovali v neki občini anektirane ozemlja in so se vsaj tri mesece pred dnevom razglasitve tega odloka povrnili in se zopet stalno naselili.

Člen 3. Podčastniki in vojniki kr. vojske in kr. mornarice ne morejo izvrševati volivne pravice, tlekarje ne nahajajo pod orožjem. — Ta določba velja tudi za osebe z istim činom, ki spadajo k vojaško organiziranim oddelkom v državni službi. Člen 4. Volivce lahko izvršuje svojo pravico same v volivnem okraju, v čigar imeniku je vpisan. Člen 5. Volivce izvršuje svojo volivno pravico v občini, v kateri je imel vsaj že eno leto pred dnevom, ko je stopil v veljavo ta odlok, stalno bivali, pri čemer ostanejo nedotaknjeni določbe razpisnega odloka člena 1. in prvega odstavka člena 2. tega odloka. — Ako ima volivec na označen dan več bivališč, bo pripisane k izvrševanju volivne pravice v tisti občini, v kateri izvršuje na dan razglasitve volivnih odlokov tako javno službo, ali, ako ta pogoj manjka, izvršuje svojo pravico, ali, ako tudi to ne more priti v poštev, ima svojo glavno bivališče. — Če se pa te določbe ne dajo uporabiti, ima volivec pravico, da si izbere eno izmed zgornj označenih občin, v kateri hoče voliti.

Člen 6. Izključeni od aktivne in pasivne volivne pravice so:

1.) osebe, ki stoje pod kuratelo, ki so v stanu prepovedi ali nezmožnosti radi umske slabosti; 2.) osebe, ki so v okoliščinah, ki jih predvideva zakon, da so nepravilno razsodili ali so iz naslova revščine navezane na javno dobrodelnost in milostino; 3.) osebe, nad katerimi imetjem se je otvoril konkurz, do njegove zaključitve, in vsi trgovci, ki so v krizi, vsedolci dokler traja to stanje, to ne delj nego 5 let od dneva, ko je bila kriza razglašena, ali od dneva, ko je bila razglašena razsodba, da se imajo smatrati za krizarne na podlagi člena 39. zakona z dne 24. maja 1903 št. 197, v kolikor zanjo velja.

4.) osebe, ki so bile kaznovane radi hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika; 5.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika;

6.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika; 7.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika;

8.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika; 9.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika;

10.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika; 11.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika;

12.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika; 13.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika;

14.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika; 15.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika;

16.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika; 17.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika;

18.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika; 19.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika;

20.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika; 21.) ali za osebe, ki so se izrekle radi kakšnega hudodelstva ali prestopa tativne, poneverjenja, sekiride pri takih sleparstvih, zvoznih (par. 460, 461, 463, 464, 512 avstr. kaz. zak., člen 1, zakona z dne 17. dec. 1862 (Ital. zak. list. št. 8 ex 1863) in odnosi člena avstrijskega vojaškega kazenskega zakonika;

stareši, pri čemer pa ostanejo v veljavi pogoji, ki jih določajo drugi členi tega odloka. — Vpisali se bodo uradno, ako so dani vsi pogoji, ki jih določa ta odlok, in sicer na podlagi izkazov, ki jih izdajo vojaška okrajna poveljstva in pomorska poveljstva in ki izpričujejo, da so dotičniki služili v mobilizirani vojski ali mornarici. — Ako manjkajo potrebni predpogoji, da bi se dotičnik vpisal uradno, se lahko vpiše na podlagi prošnje, ki ji mora priložiti vojaško odpustnico ali izpričevalo vojaškega okrajnega ali pomorskega poveljstva, ki dokazuje označeno službovanje. — V volivnem imeniku bo označeno, iz katerega naslova se je vpisal volivec.

Dodatno k temu objavlja mestni magistrat: Listine o notorčnosti, o katerih govori člen 1. novega političnega volivnega zakona, se onim, ki hočejo izvoliti italijanske državljane, lahko izdajo od okrajne sodne ali notarijske, razen tega tudi od magistratnega predstojništva, kjer naj se prošilci direktno in osebno oglašijo v spremstvu 4 prič. — Vzorci za prošnje za državljanstvo (opcija) se dobe v trgovinah s papirjem. — Trst, 16. jan. 1921. — Mestni magistrat tržaški.

Iz tržaškega življenja

Zalostna smrt. Včeraj okoli polnoči je stopala po ulici Fabio Severo elegantno občeena gospa, kateri je bil obraz zelo upadel in bled. Spotoma je vstopila v gostilno "Micheluzzi", ki se nahaja v isti ulici št. 36. Vsedla se je za mizo ter si naročila čisto juho z četril litrom črnega vina. Kmalu po zavzajahu vina je začela gospa skakati ter se nezvestava zgrudila na tla. Gostilniško osebje, ki je na prvi mah mislilo, da je prišlo ženski slabo, ji je takoj priskočil na pomoč. Ali zelo se je začudil iznenaden natak, ker je v zapazil, da se nahaja v kozarcu karbolna kislina zmešana s vinom. Pozvali so nemudoma zdravnika resne postaje, ki je izbral nesrečni žolodet ter jo nato dal odpeljati v mestno bolnišnico. Vendar ženska ni mogla več priti k sebi. V teku pol ure je izdihnila svojo dušo. Ko so ji preiskali ročno torbico, ki jo je imela s seboj, so našli v njej odprto pismo s sledečo vsebino:

"Draga mati! Dobro vem, da Vam bo povzročilo veliko žalost, kar sem storila. Nisem mogla drugače! Saj veste, da sem že drugič zapustila. Odpustite mi in molite zame! Zbogom, zbogom moja dobra mati, nikoli več se ne vidite. Priporočam Vam v okoliščini svojega otroka, ki sem ga ljubila s materinskim srcem. Nikoli ga ne smete izročiti očetu v okoliščini. Pozdravite vse moje prijatelje! Zbogom mati! Vaša nesrečna Jospina." To in še drugo zaprto pismo je bilo izročeno kvestur.

Poizkusni samomor. Včeraj jutraj okoli 11. ur je bil nemudoma pozvan zdravnik resne postaje na Garibaldijev trg št. 11. Ko je došel zdravnik na lice mesta, je mogel ugotoviti, da si je hotel končati življenje s plinom 42letni dr. Artur Pettenner. Odpeljali so ga v mestno bolnišnico. Njegovo stanje je obupno.

Aretirani tati. Sinoči so aretirali policijski agencije v starem mestu 20letnega Alojzija Mjanecoka. Omenjeni mladenič je osumljen, da je izvršil veliko tatvino v Celju.

Najden novorojenček. Včeraj jutraj je našel mestni stražnik na pokopališču pri sv. Anji majhen omot. Ko ga je odvil, je našel v njem že razpadlo truplo novorojenčka. Nesel ga je v mrtvašnico, ki se nahaja na pokopališču. Dogodek je naznanil kvesturi.

Književnost in umetnost

"Jadranka" je nov list, ki se tiska v tiskarni "Edinost" in ki je namenjen v prvi vrsti vsemu žensstvu iz Italije priklapljenega jugoslovanskega ozemlja. Jadranka je izšla 1. januarjem, in ako je kdo prejel kasneje prvo številko, naj nam za takrat oprsti. Kakor je razvidno iz 1. številke, bodo Jadranka vsebovala zabavne in poučne spise, a v svojih prihodnjih številkah pod rubriko: Drobne tute nasvete, opomine in vse mogoče nauke in podatke o gospodinjstvu, zdravstvu, vzgoji itd., tako, da bodo gotovo za vsako zavedno Jugoslovanko v Jadranki — ako ne vse — vsaj nekaj zanimivega in koristnega. Prav razveseljivo je dejstvo, da se oglašajo dan za dnem nove naročnine in naročniki, kar priča, da se tudi naš krepki spol zanima za delovanje in stremljenje žensstva. Vsi oni, ki se na Jadranko ne naročijo, so naprošeni, da postanejo vsaj njeni zvesti odjemalci. Jadranka bo v prihodnje na prodaj v skoraj vseh oblihi tobakarnah, kjer se prodaja "Edinost". Radi stroškov nismo in ne bomo pošiljali Jadranke nikomur na ogled; navzlic temu se pa nadejamo in prosimo, da postane vsaka Jugoslovanka vrsta pospeševalke našega ženskega lista v vsakem krogu in v vsakem kraju. Vsaka zavedna žena in redoljubno dekle naj deluje za Jadranko tako, kakor da jo je njena dolžnost.

Prihodnja številka izide s 1. februarjem!

Uprava lista. "Učiteljski List". Izšla je 2. številka "Učiteljskega lista" z naslednjo vsebino: 1. Severus: "Kulturni moment in naše nove meje". — 2. E.: "Blaž Kocena" (1821-1871). K stoletnici slovenskega enčnjaka. — 3. Veljko Sokol: "Slovenstvo v češko-slovaško republiki" (Nadljudje). — 4. K. Podvelski: "Iz prakse". — 5. Brez imena: "Žgodovinski pouk" (I. Nekaj o razvoju zgodovine in nenege pouka). — 7. J. Puhar: "Učitelj i pčelarstvo" (Svrščati). — 8. Superbus: "Naše dolžnosti". — 9. Iz organizacije. — 10. Šolske vesti. — 11. Razne vesti. — 12. Književnost in umetnost. — Učiteljski list izhaja 1. in 16. vsakega meseca. — Upravišstvo: Trst, ul. Molin grande 16, I. — Naročnina za nečlane 24 L.

Dopisi

Iz Čičarije. Človeku se stiska srce, ko vidi, kako naša mladina propada — veseljači, nori in pleše. Fantje popivajo po cele dneve in noči, zapravljajo zdravje ter težko priduženi denar, ne misleč, da bi si preskrbeli potrebne perila in obleke! Hoj, kako slabo občeeni — le da pijajo! Padajo duševno in telesno. Dekleta pa se šenejo kot mesne frajlice. Kupujejo si profume, prah za lice, umetne kite (vlasnice), visoke pete, okra in prozorna krila. Mala jih je briga za delo, smatnost; le ples — ples, to je edino, kar jih oživlja! Osebito novomodni ples "alta mossa". Kar pa je najhujše: s tem plesom zavajajo tudi šolsko mladino na slaba pota! Stariši šola in cerkev ne moreta velike storiti, ako vi ne pomagate, ne pazite na svoje otroke, ter jim prepovedate zahajati in prodajati žigla, kjer je ples in pohujšanje. Mladenci in dekleta, nabavite si dobrih knjig, časopisov, čitajte in učite se iz njih, kar boste rabili v vašem vsakdanjem življenju! Očividno.

Izdirje. Podpornemu društvu za diake v Izdirju so darovali: Balt. Bähler 2 L, Bratuš Anton 2 L, Kavčič Franjo 2 L, Lapajne Ljubica 1 OL, Lapajne Zdenka 1 OL, Novak Viktor 2 L, Lapajne Ivan 50 L, Penič Fran 4 L, Vidmar Ivan 4 L, Riman Fran 5 L, Bajt Srečko 5 L, pl. Premerstein Stefan 2 L, Zaidaršič Anton, II. Bistrica 20 L. Razen tega je k društvu pristopilo v pristopnino 6 L 33 novih članov. Tem in vsem imenovanim se "Podporno društvo za diake na realki v Izdirju" najupolneje zahvaljuje. Dal Bog, da bi lep izgled naklonil društvu še obilo novih dobrotnikov.

GOSPODARSTVO

O centralizaciji zadrugstva. Zadruga iz Vipave nam piše: Ker se sedaj po naših listih obravnavajo zadrugstvo in konkurenca tujeja kapitala in nevarnost obstanka naših zadrug, je res skrajni čas, da se združijo vse zadrug v eno enoto, najsihoda nje sedež v Gorici ali Trstu, katera bi se bavila z denarnim in blagovnim prometom, ki bi uspešno odbijala nakane tujih elementov na naše gospodarske in kulturne naprave.

Vipavski sodni okraj (15 občin) steje sledeče zadrug in društva, ki bi se priključila novi zadrugi centrali:

1.) Posojilnica Slap, ustanovljena pred 22 leti, sistem Schultze-Delitsch. 2.) Hramilnica in posojilnica v Vipavi, Reifeis sistem, obstojata 20 let, obsega ves sodni okraj. 3.) Hramilnica in posojilnica v St. Vidu, Reifeis sistem z omeji delokrogom za farni okoliš. 4.) Hramilnica in posojilnica v Šturjah, Reifeis sistem, z omeji delokrogom za farno. 5.) Kmetijsko društvo v Vipavi, zadruga z. o. z., obstoji že 20 let z namenom pospeševati gmetni napredek vinogradnikov, oskrbljevati članom kmetijske potrebnosti in razprodajati vinske prideleke. Doseglo je že v toliko svoj namen, da je odprta pot izvozu vina v severne kraje in Ljubljano, kamor se prej ni vipavsko vino pošiljalo. Isto nabavlja skupni nakup galice, žvepla, umetnih gnojil in sicer za vse občine. Za leto 1921 je že nakupila blaga za 17 vagonov.

6.) Mlekarska zadruga v St. Vidu, ustanovljena pred 12 leti, katere dobi 50.000 K je sponzor Kmetijsko društvo v Vipavi, predvsem, ker je ta zadruga velikega gospodarskega pomena za Vipavo.

7.) Vsaka občina ima svojo podružnico bivek kmet. družbe v Ljubljani, katere sedaj voditelj spijo, ker nedostaja vodstva in jih je treba vnovič poživeti.

Nanovo se snuje "Kmetijska delavska gospodarska zadruga v Vipavi". Namen iste ni še znan, vendar sodeč po propagatorji utegne imeti komunistične namene, ki se ne strinjajo s kmetijskimi interesi.

Izvesten ječmen za krmno po 190 L kvintal franko zaloga dobi se pri Tržaški Kmetijski družbi, Via Fabio Filzi 10. Treba ga je vzeti takoj 10 vagonov ali najmanj po en vagon.

Kako naj se uredi naša trgovina vsled nastalega novega položaja? Zadnje čase je objavila "Ed." o tem vprašanju razna mnenja, ki so vzbudila živo zanimanje povsod po zasadenem ozemlju. Proti koncu svojega prvega dopisa sem omenil jaz, da se s tem vprašanjem intenzivno bavi "Trg. izobraž. društvo" v Trstu. Tega mi menda vendar ne sme nikdo štet v zlo. Moj namen je bil, da opozorim na to vse tiste, ki so čutili in čutijo potrebo ustanovitve takega trgovsko-gospodarskega podjetja ali na ožji ali širši podlagi. Za to ravno gre. Potrebno pa je osredotočeno postopanje. To je: da se zbero vsi zainteresirani na skupno zborovanje ter določijo vse potrebno in nujno, da bo v interesu producentov in konsumentov. Posebno pa tudi naših stroja, da ne bo ta naprava že v naprej mirnovrojeno dele. Pravim: v interesu producentov in konsumentov! To pa zato, ker naloga novega podjetja naj bi bila ta, da bi zbližalo ta dva ekstremna. Kajti, v nasprotnem slučaju bi enemu koristilo, drugemu pa škodovali, ziroba: bi se ustvarila naprotinika in lastni hiši! To se zdi v prvi prvi težavni, v resnici pa je lažje izvedljivo, nego vsako drugo zadrugsko podjetje. Dopisi, ki smo jih čitali, so bili kaj različni, a to ne samo po smeri, ampak tudi po načinu. Nekateri so bili direktno žaljivi. — Glede dopisnika iz Postojne moram obzlatovati, da se ne zaveda, da se nahaja na zasadenem ozemlju in da se mora, češče noče, tudi on prilagoditi razmeram. Čas bi že bil, da sleče sukno "znanega" strankarstva, ki se tako rado odlikuje z žaljenjem po listih. Naš list je tu, da nam poroča vesti in poročila, ne pa osebnosti. Dopisnik iz Postojne pa govori o delovanju tržaških društev, o katerem nima še najmanjšega pojma, kamoli umevanja. Če mu je res narodna stvar na srcu, naj bi se bil raje osebno obrnil na prizadeto društvo, ne pa da ustvarja nezadovoljstvo in le kritikuje, s čemer pa dosega le negativni uspeh. Res je, da je bil predzadnji dopis v "Ed." nekak odgovor na dopis iz Postojne. Tudi je odobravil pripombo uradništva. Radi tega pa dopisnik ni še opravičen, da s svojim bistrim očesom namiguje na kakšnega določnega člana "Trg. izobraž. društva". Sej dotičnik ni mislil nič drugega, nego misli narodnjak-potenjak, ki ima enačila in volje za narodno delo. Uredništvo prošim, naj ne prinaša več takih polemik. Gospoda dopisnika iz Postojne pa prošim, naj se obrne do "Trg. izobraž. društva", od katerega dobi zaželjeni odgovor. To društvo ima precej zgodovine in lahko kaže na svoje delo. Če so pa sedaj časi taki, da nam ne dopuščajo odprtega trgovske šole, večernih tečajev in dr., ni društvo krivo na tem, marveč je krivda pri tistih, ki dele sedaj — evobodo! Kar se tiče ustanovitve trgovsko-gospodarskega podjetja, bi omenil le še, da stvar ni še tliko povsem dozorela za javnost. Posebno še, ker tudi naši nasprotniki pozorno čitajo naš list, a vemo, kako radi zavijajo in podtikajo. Vsakako pa naj vedo zainteresiranci, da se pridno dela, da bomo mogli morda že v doglednem času sporočiti kaj pozitivnega.

Z. K. Iz Divače. Na sestanji dan, dne 27. decembra, je bilo prigraniti na divaški semenj 493 glav goveje živine, 181 konj in 254 prečičev. Tudi kramarskega blaga je bilo v izobilju. — Kupčija je bila kaj živahna. — Napredek divaškega semenja je očividno vsled skrbni občine za vsestransko udobnost občinstva. — Prihodnji mesečni semenj se bo vršil dne 26. januarja.

JUGOSLOVENSKA INDUSTRIJA ZA POHISTVO. (Dopis iz Ljubljane.)

Ko so se pred dvema letoma polagali temelji jugoslovanske državi, se je tudi industrija naših dežel nadejala večjega procvita. Kdor pa je mislil, da bo naša industrija v dveh ali treh letih izpodrinila tujo industrijo, se je varal. Gotovo tma jugoslovanska industrija lepo bodočost, razvoj pa zahteva več časa. Oredotovanje energij in večja pozornost države v tem pogledu sta nujno potrebna, ako hočemo postati neodvisni od inozemstva in sami kriti vse svoje potrebe. Kakor drugo panogo tako prevzija sedaj tudi jugoslovanska industrija pohištva. Ako upoštevamo izobilico lesa, ki nam ga dajajo naši gozdovi, na drugi strani veliko potrebo pohištva, ki se poraja zlasti v pokrajinah bivšega srbskega kraljevstva, v katerih so pustološki avstrijski in nemški zasebni čete, se nam zdi kriza v tej stroki nerazumljiva. Toda upoštevati moramo predvsem dejstvo, da se mora prebivalstvo teh opustošenih krajev vsled ekonomskih sredstev zadovoljiti za enkrat s tem, da si popravi stredo nad glavo. Isto opažamo tudi na Primorskem, kjer prebivalstvo glede pohištva krči svoje potrebe na najnujnejše predmete. Res je, da bi prebivalstvo udobneje stanovalo, ako bi bilo cenejše. In lahko bi bilo cenejše, ako bi bila naša industrija solidnejša, ako bi bili naši ljudje vendar že enkrat zapodili glavno načelo trgovskega poslovanja, ki pravi, da uprava obrat le tedaj, ako ima velik promet in je njegov odlošni dobiček skromen. Tega se naši od Nemcev še tako dobroga naučili. Naravna posledica tega je, da je z. pr. avstrijska roba cenejša in boljša. Malce bolje nego vobše v državi stoje stvari v Sloveniji. V Sloveniji je predvsem les

cenejši nego drugod, potem pa nadkrijuje slovenski delavec n. pr. hrvaškega po svojem strokovnem znanju in po vsaji splošni izobrazbi. Največja podjetja te stroke v Sloveniji so tvornice v Duplicu pri Kamniku, Borovnici pri Ljubljani, St. Vidu nad Ljubljano in Mariboru. Toda nobena teh tvornic ne izvaža na svetovni trg. Duplica je nameravala izvažati strelce v Milan, kar se ji pa ni obneslo. Razumnevo je, da manjša nizarska podjetja tudi ne izvažajo.

Na hrvaškem obstojajo tvornice za luksuzno pohištvo predvsem v Zagrebu, za takozvano masivno pohištvo v Novem Sadu, Apatinu, Bomboru, Baji, Osijeku, Mitrovici, Indiji in Brodu na Savi. To so pa le glavna in največja hrvaška podjetja, razen teh obstoja še veliko število manjših podjetij. Brezdvomno bi lahko krila ta podjetja vse naše potrebe, ako bi mogla konkurirati z inozemskimi proizvozi. Ker pa tega ne morejo, je prišlo vse drugače, nego bi bil kdo pričakoval pred dvema letoma. Podjetja svojega delokr. niso razširila, nekatera so ga morala celo zožiti. Naši obrati belehajo kljub veliki potrebi v državi, ker je dober del pohištva naročuje v Avstriji, kjer je roba cenejša in boljša. Toda krivda na tem stanju ne zadeva toliko posamezna podjetja, krivda tiči v naši splošni industrijski zaostalosti, v pomanjkljivi strokovni izobrazbi delavstva in v pomanjkanju strokovnih delavcev. Sama carinska zaščitna politika nas ne bo rešila, kajti ta gre le na račun konsumenta in bi znala dati potuho markaski malomarnosti in nečestnosti. Stanje naše industrije se mora dvigniti, število naših strokovnjakov pomnožiti in njihova izobrazba razširiti, potem se lahko nadejamo blagodejnega preobrata tudi v tej stroki, potem bomo lahko izpodirali tuje blago iz naših krajev; vprico naših bogatih gozdov bomo lahko prevzeli Avstrijskem glavne vrste in namesto njih izvažali zlasti v Italijo, ki je vsled svoje gozdne revščine bila vedno navezana na uvoz pohištva.

Nova jugoslovanska tvornica za kemične izdelke. V Karlovcu so ustanovila zagrebška društva "Isis" in "Budimpeštanska" "Chinoda" novo tvornico za kemično-lekarske produkte. Tvornica je edina te vrste na celnem Balkanu in se bo počela a proizvodnjem in razpečevanjem raznih tablet in infekcijskih tekočin ter s predelavanjem zdravilnih rastlin. Razpečevala bo tudi za jugoslovansko ozemlje kemične in lekarske produkte budimpeštanske tovarne "Chinoda". Predsednik družbe je vseučiliški profesor dr. G. Janeček v Zagrebu.

Jugoslovansko-ogrski prometna pogajanja. Ogrska vlada je stopila z jugoslovansko vlado v pogajanja, kako bi se vzpostavil tranzit robe preko jugoslovanskega ozemlja, kakor je bilo pred vojno. Ogrski vladi gre v glavnem za to, da bi mogla prevažati transporte, ki so namenjeni v Trst ali prihajajo iz Trsta, čez Pragersko, da bi se na ta način izognila ovinku preko Avstrije, s katerim so združena prekladanja, ki veliko stanejo. Ogrska vlada se namerava v bližnji bodočnosti pogajati tudi z italijanskimi državnimi železnicami. Ogrska je za sedaj ustavila svojo živežno dobavo iz Amerike, ker krije sedaj zopet doma svojo potrebo moka. Valed tega bo dobivala v bližnji bodočnosti iz Amerike brzokone samo masti. Ti transporti pa bodo šli, kakor so vobše pričakuje, čez Reko. Ako bi se pa vzpostavil promet čez Pragersko, potem bi šel velik del ogrskega blagovnega prometa, že z ozirom na dvotinitno železniško progę, čez Trst. — Fried.

Jugoslovansko-nemška trgovska pogajanja. Pogajanja, ki so se vršila v Beogradu med nemškimi in jugoslovanskimi opsolanci radi sklepa trgovske pogodbe, so zaključena. Sledila bodo posvetovanja o podrobnostih. Temeljne črte pogodbe bodo iste, kakor v češkoslovaškem-jugoslovanskem dogovoru. Obe državi postavljata načelo svobodne trgovine in določita le gotove omejitve pri uvozu in izvozu, če bi tako zahtevali interesi pogodbenikov. Pogajanja se utegnejo dovršiti v treh sedaj.

Izvoz italijanskega vina. Takoj po končani vojni so začeli Italijani veliko propagando za svoje vino v inozemstvu in začeli na vse načine podpirati njegov izvoz. Italijanska vlada je znatno znižala tarife na železnih, dala je za izvoz vina državne ladje na razpolago in zraven tega so se še ustanovile ob mejah in v Rimu zasebne organizacije, ki se pečujejo le v vprašanjem izvoza italijanskega vina in dajo temu izvozu v slučaju potrebe tudi denarno podporo. Zraven tega se je tudi italijanska vlada sama pobrivala, da sezami inozemstvo s svojim vinom in ubije po možnosti na vseh tržiščih tujo konkurenco. Ker je italijansko vino vsled nizkih proizvodnih stroškov po ceni, obično močno konkurenčno. Zato so se vinogradniki in trgovski krogi v Jugoslaviji obrnili na vlado v Beograd, da obrne ob priliki sklepanja trgovske pogodbe z Italijo vso svojo pažnjo temu vprašanju in prepriči preplavaljen jugoslovanskih krajev z italijanskim vinom.

Čehi bodo ustanovili na Balkanu trgovske muzeje. Češkoslovaška vlada je v sporazumu z zastopniki trgovskih in obrtnih zbornic odločila ustanoviti v Jugoslaviji, Bolgariji, Rumuniji in v Carigradu takozvane trgovske muzeje, da s pomočjo njih dvigne izvoz čeških industrijskih produktov na Balkan. Središčne trgovine z Balkanom bo Bratislava, kjer ustanove orijentalno akademijo a kulturnim in ekonomskim oddelkom.

Nova avstrijska parob

IVAN BALOH:

Moje večerne misli

Koliko je zlata zakopanega v grobovih mrtvih, v njihovih ušesih, na rokah, v ustih, ki je ostalo nestrojnino, koliko pa zlatih src, ki so strohnela za vedno!

Tat, ki ima raztrgano obleko je bolj pošten kot njegov sodrug, ki ima salonsko obleko in se vozi v prvem razredu.

Za melanholično dušo je slavčevu petje ob mesečnem svitu lepša glasba kot najlepši koncert.

Ako ti prijatelj objubi, da ti bo vrnil dolg gotovo ob določenem času, podajšaj mu obrok še enkrat in sicer prostovoljno, da se ne boš jezil.

Pravi diplomat ni nikdar tisti, ki vse pove, kar misli.

Muhe so ob početnem času silno sitne. Če jo desetkrat odženeš, pride desetkrat nazaj. Pa imajo vsaj eno dobro lastnost: da nimajo jezika. Pomisli na sitnega človeka!

Kadar uživa bolnik mnogo različnih zdravil, je skoro gotovo znamenje, da je neozdravljiv. Če je srce navezано na več strani, je z njim ravnotako.

Časnikar, ki pove med vrsticami to, kar hoče je umetnik, a ne sme povedati.

Kdor bi želel žive vere, naj je hodi iskat — na jug.

Evropa je razbita v mnogo malih držav zato, da bo tem večja Zveza nezadovoljnih narodov.

Moderni pesniki-futuristi občudujejo drug drugega, ker drug drugega ne razumejo.

Reklama z velikimi črkami je velikokrat velika — laž.

Kdor je nesrečno ljubil, naj bo hvaležen, da mu je Bog dal samo eno srce.

Mnogo večki možje so postali na svoja stara leta otroci.

Po smrti je postal že mnog človek velikán duha, ki je v svojem življenju zastoj iskal slave in kruha.

Nobena stvar ni na svetu tako pravična kakor ta: Vsi moramo umreti.

Marsikatero drevo ima obilo cvetja, a nobenega sadu, ker niso zdrave njegove korenine.

Plešasta glava ni vedno znamenje starosti ali bolezni, ampak skrbi in žalosti, ki jih je morala prenesti.

Tisti ljudje, ki so vsaki dan siti belega kruha, najbolj zabavljajo čez draginjo.

Ako bereš dolg roman, beri takoj zadnjo stran, potem boš morda knjigo odložil.

Pred tatovi zapiramo vrata z najtežjim železjem, svojega srca pa ne moremo zapreti z nobeno stvarjo.

Kakor ima vsaka posoda svojo določeno mero, tako jo mora imeti tudi beseda: svoboda!

Solza, ki ne more iz oči, je najlepši venec na grob tistega, ki si ga ljubil.

To in ono

Starokrščanske izkopine v Dobruddži. Dobruddža je za zgodovinarja in starinoslavec eden najzanimivejših delov Evrope, ker so se tu že zgodaj križali uplivi grške in rimske kulture. Krščanstvo je našlo tu v svojih početkih veliko oporo. Za arheološke študije je ostala Dobruddža dolgo neodkrita, dokler se ni bucareški nadškof Netzhammer odločil, da na podlagi izkopin sestavi zgodovino te dežele, posebno starokrščansko. O večlikih uspehih svojih raziskovanj poroča v obširni knjigi. Tako so n. pr. določili obrise 14 cerkev in s tem zadobili važne podatke glede zgradb starokrščanskih bazilik. V nekaterih starokrščanskih grobnicah iz metropole Tomis so našli antične mramornate plošče, ki so jih najbrže bili prinesli iz kakega poganskega svetišča. Nedvomno krščanski kulturni predmet v eni teh grobnic pa je oltar, ki je najzanimivejši in najvažnejši starokrščansko delo, kar jih hrani bucareški muzej. To delo, ki je nastalo najbrže v 4. stoletju, je iz mramora izklesano, zelo dobro ohranjeno ter ima obliko mize.

Nenavaden zakonski par. V Londonu se je zgodil pred kratkim slučaj, da sta bila obsojena pred sodiščem radi incesta brat in sestra, ki sta živila poročena že od leta 1905. Iz tega zakona se je rodilo 9 otrok, od katerih jih je 6 umrlo, a sedmi je duševno zaostal. Zanimivo je, da incest v Angliji do leta 1908. ni bil kazniv. Šele omenjenega leta je bila odrejena visoka kazen za take slučaje. Omenjena brat in sestra sta pred sodiščem trdila, da nista vedela, da je nji:

čin kazniv. Nihče ju ni na to opozoril, dasi je vsa rodbina vedela za to. Pred angleškim sodiščem se te vrste kazni slučaj obravnavajo tajno. Tako tudi v tem slučaju ne vemo za njuna imena.

Čudovita rešitev družinske drame. Združene države nam nudijo tudi novo posebno rešitev družinske drame, v katero je bila zapletena stara trojica: mož, žena in moževa ljubimka. Neka žena je zapazila, da se njen mož preveč zanima za neko gospodično in da je zakonski mir nemogoč. Sestali so se vsi trije, da se domenijo, kaj je treba storiti. Vsi so spoznali, da je edini izhod iz položaja ta, da se vsi trije usmrtijo. Žena je sklep takoj izvršila, mej tem pa sta se ostala dva premislila in sklenila raje ostati pri življenju. Zakaj bila sta mnenja, da je zapreka zdaj pravzaprav odstranjena. Lepa in vzorna rešitev tega vprašanja to ravno ni.

Samomorilna epidemija v Madžarski. V sled neznošnih razmer v Madžarski so samomorili v Budimpešti na dnevnem redu. S tem zlom se obirno bavi v eni zadnjih številčk »Pester Lloyd«, ki izvaja v članku pod naslovom »Samomorilci«, da si ne bi mnogi končali življenja, če bi imeli možnost, da se pošteno prežive. Ti vedno bolj se množijo nesrečniki so krvave priče nihilističnega dvoma, da-li država sploh pospešuje življensko možnost državljanov. Ti številni samomorili so resen memento, ki ga naj bi vsi voditelji države in družbe upoštevali.

Športi, ki ogrožajo lepoto. Akoravno so ženske vsem sportom naklonjene, so vendar zdi, da se nekaterih ogibljejo. Katera lepota bi n. pr. svoj dražestni noske izpostavljala nevarnostim rokoborbe? Nevaren je tudi nogomet, še bolj pa hockey, ki je neke vrste igra z žogo. Ta šport je posebno v Ameriki zelo razširjen ter se tudi ženske zanj ogrevajo, dasiravno si je že mnoga pri igrah poškodovale lepi obrazek. Sedaj je neka Američanka izumila posebno bando za ženske, ki štiti posebno nos. Zenskam ta krinka ne pristaja ravno najlepše, a jih vsaj štiti pred trajnimi poškodbami.

Igle v ženskih klobukih. Že več let obstoje pri nas predpisi, po katerih se kaznujejo z denarnimi globami ženske, ki nosijo na tramvaju dolge nezavarovane igle v klobukih. V Berlinu pa postopajo na drug, veliko boljše način. Tam najprej opozori konduktier vsako žensko, ki pride z nezavarovano iglo na tramvaj, da je to zabranjeno, potem pa izvleče iz žepa ščitnike za igle, ki jih naj žena od njega kupi. Če tega neče ali ne more, mora stopiti iz voza ter vrhutega se plačati globo.

Nov komet je odkril astronom Baade z zrcalnim teleskopom na hamburški zvezdarni. Novi komet izgleda kot zvezda stalnica ter se 11 let pomika okoli sonca v ekscentričnih krogih. Komet, ki se nahaja sedaj v ozvezdju »Riba«, bo v marcu 1921 najbližje soncu.

Norec — komunistični voditelj. Kakor poroča neki nemški list, je zloglasni odvetnik Lamp, vodja komunistov, na čigar delovanjem se je zgrajalo vse, bolan na duhu ter je že davno spadal v blazniko. Rečeni list pravi, da je značilno za duševno stanje nemških radikalcev in za neizmerno zmešanost glav delavstva, orijentiranega na levi, da je v njegovih krogih zavzemal vodilno mesto norec, ne da bi zbudil s svojim početjem kako sumnjo.

Za tiskovni sklad »Edinosti«

G. Bratina iz Ajdovščine mesto dara črnovrškim fantom 20 L.

Fran Skvarc, župnik, Andrej Bažec, Milka Pavlič in Albin Šiškovci nabrali v Črnomestu 37.65.

Vesela družba nabrala v Rojani 12 L. v priznanje Mariji, ki se je naučila na tamburico »Po jezera«.

Na novo ustanovljeno društvo »Solata« v Padričah nabralo pri Mecu na ognjišču pod predsedstvom Mihaela 31 L.

Na požarčkov predlog, ker je gospa Drufova lepo zapela, nabrala vesela družba 40.20.

Dosedaj izkazano L. 33.711.40, v današnjem izkazu L. 145.85. Skupno L. 33.711.25.

DAROV

Za pogorelce Narodnega doma: Gostje v gostilni Grizina v Sv. Petru na Krasku 30 L. poseben gest pri granju kart 10 L. (po pomoti zakasnelo).

Za družbo Sv. Cirila in Metoda nabrala Ciril-Metoda v Bencu 70 L. Jarnik 10 L. Denar hrani uprava.

Za dijaka L. G. Marija Jeričko, učiteljica v Pazinu 10 L. Karla Pahor 2 L. Marija Stofa 2 L. Gusti Res v imenu dolinskih in boljanskih učiteljev 10 L. Denar hrani uprava.

Za mladinski krožek »Prosveta« so darovali v mesecu decembru: Bavač A. 40 L. Grmadnik F. 11 L. Štok M. 10 L. Petrič Miloš 10 L. Černigoi Milica 10 L. Stavar J. 8 L. Pahor R. 6 L. dr. V. Goljeseček 5 L. Može Karl 5 L. Petrič Marica 5 L. Pahor D. 5 L. Durnik Ad. 5 L. Vesel G. 5 L. Serdinšek Z. 4 L. Pavlovič M. 4 L. Potratja J. 3 L. Klemenec A. 3 L. Margon H. 3 L. Ferluga V. 2.90, Božić J. 2.90, Badalič L. 2.20, Cerkevnik Olga L. 2.20, Vodopivec E. 2 L. Perovšek A. 2 L. Širok Ivanka 2 L. Pavlovič Albina 2 L. Babič Anica 2 L. Segar Dr. 2 L. Kijder J. 1 L. Tršar St. 1 L. Tršar A. 1 L. Neimenovani L. 470; skupaj L. 171.90. Darovalcem, ki skrbje za našo mladino, najprej hvala. — Odbor.

Za Božičnico na Opčinah so darovali: M. Jamšek 5 L. Ljudmila Hribar 20 L. Hesse 5 L. R. Malalan 8 L. J. Sosič 5 L. Vatta V. L. 2.40, Dancur 116 2 L. Sosič Emilija 515 L. 2.60, družina Daneu (gostilna) 25 L. Carlo I. 20 L. Ferdo Sosič 429 2 L. Kautič Ludovik 5 L. Lazar Josip 5 L. Sosič Franc 468 5 L. Ladišlav Prele 5 L. Kravjanja Matilda 30 L. Kralj Augustin 5 L. Tereza Sosič 130 2 L. Kopačin Marija 6 L. Škrlavaj Viktor 273 5 L. Možina Friderik 2 L. Gogola I. L. Hrovatin Ivan 152 1 L. Piščanc Franc 223 1 L. Miroslav Franc 3 L. Faček z Rene 4 L. povero Riko 2 L. 434 1 L. Malalan Anton 96 5 L. Neimenovani 1 L. Ciril in Metod 219, 486 6 L. Sosič Valentin 2 L. Znidar, ker je spal obut L. 3.10, Angel Vremec 46 L. 2.40, Sosič Viktor 368 2 L. Gogola Viktor 276 L. 2.22, Neimenovani 3 L. Boto 5 L. Ustronška 5 L. mali Berar 3 L. Škanbar od Kala-

1 L. Klub gostilne Mantovan 22 L. Ferluga Anton (zabiralec) 505 3 L. Rijavec Josip 5 L. Mavričič Elvira 5 L. Rečel Herminija 6 L. Gomzy Antonija 10 L. Hlača 5 L. Donati 5 L. Margilja 1 L. Marija Malalan 2 L. Rebec Antonija 1 L. Brišček Viktor 2 L. Terezijska Daneu 3 L. Vremec Katarina 1 L. A. Kobal 10 L. Mantovan Franc 512 5 L. Ferluga Josip 536 5 L. Cesar Vincenc 2 L. Cesar Alojz 2 L. Ferluga Peter 509 2 L. Ferluga Roža (gostilna) 2 L. Maver Albert 2 L. Gec Franc 2 L. Mikelic Ludvik 1 L. Gec Viktor 1 L. Ferluga Alojz 508 2 L. Antonija Stibel 511 4 L. Angela Ferluga 503 5 L. Matija Čebule 2 L. Stefan Zlobec 504 3 L. Ferluga Albert 528 5 L. Ferluga Vincenc 528 2 L. Stojković Anton 529 2 L. Ivan Ferluga 523 4 L. Ana Ferluga 522 1 L. Ivan Ferluga 537 2 L. Karl Ferluga 538 2 L. Močnik Peter 536 2 L. Ferluga Angel 512 2 L. Ferluga Anton 516 2 L. Stibel Anton 511 2 L. Mikelic Ivan 447 5 L. Maver Franc 491 2 L. Ferluga Ivan 487 2 L. Andalek Fr. 3 L.

(Dalje prih.)

Za božičnico otroškega vrtca pri Sv. Mariji Magdaleni so darovali: Po eno liro: Zorn Albina, Cok Josip, Nardin Josip, Karij Rudolf, Bradac Anton, Slavac D., Kuret M., Krajnc Katerina, Marovec Ivan, Maurič, Rioza Justina, But Katerina, Jelusič Marija, Lipot Ana, Kuci Ida, Palmar Ida, Modrijan, Cok Ivanka, Karij Josi, Miklavc Mara, Furlan Evgenija, Petaros Antonija, Marc Josi, Možina August, Franičič. — Po dve liri: Godina Melita, Cerkevnik Marija, Miklavc M., Kovacič Gracija, Godina Nada, Cok Ana, Fani Renčič, Sosič Antonija, Hrovatin Nina, Antonič Zanon, Makuc Josi, Mihelj Franc, Babič Antonija, Gionella, Gergič Antonija, Cok Marija, Mihelj Ant., Škerjanc Jakob, Trenta M., Škerjanc, G. Lovrij, Kosič Ant., Tomažič, Kalin Marija. — Po tri liri: Podreka Ant., Škerjanc Ivan, Antonič Marija, G. Gulic. — Po štiri liri: Godina Tončka in Benedikt, 460 Zadušk Fani Černač Zorka, Dumović. — Po pet liri: Gaspersič Anton, Kosič, Kosič Josipina, Kuret J., Prelog Josip, Trost Karel, Ravbar Iv., Gombar Adolf, Prsnik Karl, Pečar Ivana, A. Širca, M. Svetina, Simonij Kristijan, Lovračič Iv., Kodrič Josip, Pregarc Silvester, Santic Savo, Pregarc Iv., Kosič, Rohli, Maurič Just. — Po šest liri: Gregorič F. — Po deset liri: Martinčič Jernej, Miklavc Karl, Kodrič Vekoslav, Kosič Martin, Zlobec Franciška, Godina Karla 20 L. Vekijet Dragotin 20 L. Anžič Albin 50 L. Zidar Gregor 15 zavojev biškotov, 15 komadov čokolade, Gombar Adolf 5 zavojev biškotov, Gombar Franc 3 zavoje biškotov, 4 kom. čokolade, Macarol Anton 3 pare nogavic. — V imenu naših malčkov so zahvaljuje vsem darovalcem odbor Magdalenske podružnice otroškega vrtca.

Za božičnico otroškega vrtca v škedijsko so darovali po 1 L.: Santic Marija Vido, Santic Alojzija Čile, Godina Angela, Makovec Marija, Rupnik Marija, Zeza Sambrič, Vudič Oliva, Santic Dragotina; po 2 L.: Čelihar Eleonora, Sandrin Marija, Orel Marija, Lukarič Lucija, Santic Marija Mom, Blaznik Pavla, Riosa Ana, Flejo Ivan, Godina Josip, Suman Tereza, Puric Alma, Gustin Puric, Slavec Jožefa, Miot Erzijila, Lukežič Marija, Santic Ivan Drejač, Sigmund Ivanka, Sigmund Lucija, Zgavc Marija, Flejo Ana, Kocanc Ivanka, Flejo Antonija, Trebec Lucija, Vatrovec Terezka, Pegan Josipina, Toškara Zofka, Puric Lovro, Santic Iv., Baravanclo, Godina Josip Čajno, Miklavc Terezka, Babič Franc, Godina Lucija, Makovec Angela, N. N.; po 3 L.: Santic Ivan, Lavrenčič Tereza, Santic Mihec Piko, Santic Cezar, Santic Česko, Santic Urška, Seles Ivan, Zerjal Marija, Santic Gašpar, Santic Francica, Suman Terezija Fabris Urška; po 4 L.: Slavec Anica, Frankovič Marija, Puric Peter, Flejo Amelija, Santic Urška, Bric Josip, družina Rošo; po 5 L.: Božić Vilma, Godina Andrej učit., Flejo Anton in Marija, Godina Andrej in Ivanka, Santic Antonija Baranelo, Santic Josip, Venturini Ana, Vodopivec Ana, Santic Emilija, Santic Alojz Bjeka, Vouk Marija, Sudič Ivana, Santic Tonček-Vrbica, Santic Kazi, Ciril in Marija, Toros Leopold, Pregelj Marija, Santic Tereza Kotlič, Omanen Josip, Mavrič Jožefa, Trampus, Dekleva Stanko, Petrič Miloš, Smau Drago, Zagrnjček E., Kocanjčič M., Miran M., Blažič F., Cucek Janko, Santic Ivan Cenek, Semerl Jakob, Godina Silvester, Santic Tomaž, Merlak Anton, Santic Lovro, Cujec Josip, Santic Antonija, Fiegl Petrina, Vekjet Ana, Godina Marija, Godina Iva, Budal Ana, Pestelj Kristina, Suman Mihael, N. N., Karič Cezar in karamelo; po 6 L.: Cividini Pina, Pižon Mirko; po 9 L.: Kumar Srečko in Zora; po 10 L.: Stepančičeva Marica, Cotti Milena, Vouk Matej, Miklavc Karla, Turk Zofija, Zerjal Ernest, Vitex Mirko, Franjo Nečitljiv, Cotti Cirila, Drugi Nečitljiv, Vatrovec, Kudričev Bertič, Godina Alojz Ban, Santic Marija, Neimenovana, N. N., N. N., Santic Josip Vako in 2 paketa čokolade; po 11 L.: Berto in Klara; po 20 L.: Anton Lavrenčič, Jernej Pintar; po 30 L.: Ljubljanska Podružnica, N. N.; po 50 L.: N. N.; Tavtar Aron skloji karamel in 2 paketa čokolade, Srebrnik 6 paketrov čokolade, Josip Flejo 20 in Luka Flejo 30 pomaranč, Budal Ana, Suman Alojzij in Lukan Ana biškote, Krepenca in Bura sadje, Pahor Francica pomaranče in fige, N. N. čajno mandarinov, družina Toč in Macarol čajno mandarinov in dateljev, Marijo Fonda Riko 75 papirnatih vrečic. Vsem blagim darovalcem zahvaljuje se v imenu obdarovanih otročev odbor.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Naprosamo nujno vse dopisnike, da so poslužijo v svojih spisih črnila. Pisava naj bo jasna in različna. Rokopisi, pisani s svinčnikom, se ne bodo več upoštevali.

MALI OGLASI

SPREJMEM takoj trgovskega pomočnika v trgovino jestvin. Prednost imajo nekotiko izučeni. Alojz Švigel, Via Giannastica 10. 82

PRIDNA služkinja za krmo se sprejme v via Coronio 5, Zivce. 70

PRODAJALKA večja doželnih jezikov se sprejme takoj. Prednost imajo izveščane z dežele. Anton Koren, zaloga stekla in porcelana, Gorica. 72

KUPUJEM vreče vsake vrste. Ul. Solitario 19, M. Bubič. 69

KRONE plača vedno par cent. več nego vsak drugi kupec, edinele Alojz Povh, trgovina Piazza Garibaldi št. 3, telef. 3-29 (prej trg Bariera). 61

TRGOVSKI pomočnik, izkušen v trgovini mesa, nega blaga in železnice se sprejme. Naslov pri upravi. 61

MIZARSKEGA pomočnika sprejme v trajno delo Franc Čelan, Postojna. 54

UBIRALEC in popravilalec glasovnikov, harmonijev in orkestronov. Andrej Pečar, Trst, ul. Coronio št. 1, V. 48

KDOR HOČE KAJ KUPITI
KDOR HOČE KAJ PRODATI
KDOR ISČE SLUŽBE, ITD.
INSERIRAJ V »EDINOSTI«

ZAHVALA

Ako je moglo kaj vložiti našo bol vsled izgube naše ljubljene

MELANIJE

bili so nešteti dokazi iskrenega sočutja od strani naših sorodnikov, prijateljev in znancev. Zahvaljujemo se torej vsem, ki so spremenili nam drago pokojnico na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo pred. gg. župniku iz Ajdovščine in Sinj, gg. sodnim in davčnim uradnikom, ajdovskemu in šturškemu učitelstvu, ki se je udeležilo pogreba s šolsko mladino, gospodinjam nosilcem cvetja in šturškemu pevskemu zboru za njegovo krasno in ganljivo petje. — Bog plati vsem!

AJDOVŠČINA, 16. januarja 1921.

Zahvali družini JAMŠEK-PONIŽ.

Jadranska banka v Trstu

plača svojim delničarjem, pričenši od 20. t. m., na račun dividende za upravnno leto 1918 znesek po L 8 in za upravnno leto 1919 znesek Lir 10 po delnici, proti predložitvi dotičnih delnic.

Ta akonto-dividenda se bo izplačevala pri njeni blagajni v Trstu ter pri blagajnah njenih podružnic v Opatiji, Zadru in Šibeniku.

Trst, dne 17. januarja 1921.

UPRAVNI SVET
Jadranske banke

MARTELL
RIŽEV ŠKROB
Ultramarin - Octova - kiseline - Soda v kristalih - Soda solvay - Prašina mila - Barve in lake - Rafija - Glauberjeva sol - Lim za mizarje
COLONIALE OLANDESE
Družba za uvoz i. izvoz
Rem. čit. izdelki. Suvanine za industrijske vrste. Brez, kolonij. blaga
Trst - Pier Luigi da Palestrina št. 2
Na zahtevno ceniki

Zlato in srebrne krone

plačam več kot drugi kupci.
Albert Povh, urar, Mazzini 46
(9) (v bližini drvenega trga)

A. De Masi & G. Sferza

Mavricija Wackvitz naslednik
Trst, ul. Torre bianca 32. Telefon 29-83

Velika izbira majoličnih in železnih peči znamke »Premier«, ekonomskih ognjišč in štedilnikov lastnega izdelka, plošč iz litega železa razne velikosti, raznjev in cevi za peči.
Cene zmerne. (24)

Zaloga peska in apna

na Opčinah, Villa Pardo 151

Pozor kmetovalci! Trgovina z bakrenimi izdelki

Ivan Mesesnel - Vipava
priporoča svoje preizkušene bakrene brzo-parilnike »ILFA« kotle za žganje, destilacijske aparate francoskega sistema in vse drugo bakreno kletarsko in kuhinjsko orodje samo lastnega izdelka. (34)
Könkrečene cene. Točna postrežba.

SREBRNE KRONE

kupujem samo nekoliko dni po najvišjih cenah
Via Pondeares št. 6, I. (33)

Gentili & Križmančič

Trst - Via Mazzini št. 40 - Trst.
Velika skladišča manufakturnega blaga. Velika izbira blaga za moške in ženske obleke. Oprava za neveste. Drobnarije.
Na debelo (28) Na drobno

Potpisano ravnateljstvo novčane zadruge »Istarska Posajilnica u Puli« registrirana zadruga na ograničen jamčenje« u Puli saziva za dan 23. januara t. g. u 10 sati pre podne u prostorijama kuće Turak u Šijani -- via degli Operai br. 10 u Puli,

Izvanrednu glavnu skupštinu zadrugara na kojoj će se raspravljati sledeći DNEVNI RED:

- 1) Zaključak o eventualnoj likvidaciji zadruge i eventualni izbor likvidatora;
- 2) izbor 7 članova starešinstva (ravnateljstva);
- 3) izbor 5 „ nadzornog odbora;
- 4) „ 3 „ društvenog suda;
- 5) eventualia.

Pošto su zaključci, koji se imaju stvoriti na toj skupštini, od osobite važnosti za zadrugare, pozivaju se svi na istu.

Svaki zadrugar treba da se iskaže sa zadrugom knjižicom ili drugom ispravom, iz koje će razvidno biti da je u istinu član zadruge.

RAVNATELJSTVO.

VELIKO SKLADIŠĆE KLOBUKOV
dežnikov, belih in pisanih, žepnih robcev, možkih nogavic itd.
K. CVENKEL, Trst, Corso V. E. III. št. 24.

DR. MRAČEK LEOPOLD

ZOBOZRAVNIK
Trst, Corso Vittorio Emanuele III. 24, I.
sprejema od 9-12 in od 15-18.

Brezbolno izdiranje zob, zlate krone, zlati mostovi brez neba. — Vse po moderni tehniki, ameriški in švicarski sistem.

izdelani raznobarvni

LISIČJI KOŽUHI

Ustrojenje, izdelovanje in barvanje se izvršuje z jamstvom. — Kupujejo se navadne lisičje kože in kune. —
Trgovina kožuhovin -- Trst, Via Gattari 32

Riunione Adriatica di Sicurtà v Trstu

(Lastna palača). Ustanovljena leta 1833.
Zavarov. proti škodi. povzročeni po ognju, strelu in eksplozijah. Zavarovanja steklenih plošč proti razbitju. Zavarovanja proti tatvini z vlomom. Zavarovanja pošiljav na morju in po suhem. Zilvilenska zavarovanja v najrazličnejših kombinacijah — Zastopstva v vseh deželnih glavnih mestih in važnejših krajih.

„CROAZIA“

Zavarovalna zadruga v Zagrebu.
Ustanovljena leta 1884.

Podružnica v Trstu ul. Lavačolo 1, II. n. prevzema zavarovanja stavb, premičnin, poljskih pridelkov, sena, slame in živine proti škodi po požaru in strelu in zavaruje stekla, šipe proti škodi po razbitju.

Sposobni krajevni zastopniki in akvizitorji se sprejemajo po najugodnejših pogojih.